Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 20 июль • Сешанба • № 83 (14111) ترکستان ✻ TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

Ислом КАРИМОВ:

ИЛМ-ЗИЁ САЛОҲИЯТИ — ЮРТ БОЙЛИГИ

Бизга ўтмишдан ҳайратомуз обидалар, осори атиқалар билан бирга аждодларимизнинг ақл-заковати, зеҳни ва фаросати, фикрлаш салоҳияти — бой маънавий олами ҳам мерос бўлиб қолган. Мустабид тузум ўрнида янги — навқирон тузум қарор топаётган кунларда ана шу мерос асқотади. Ундан қанча самарали фойдалансак, истиқлолимиз шунча мустаҳкамланади, довонлардан ўтишимиз енгил кўчади. Онги, шуури зўр халқнинг келажагига шубҳа қилмаса ҳам бўлади. Келажак тақдири эса тобора кучга тўлиб бораётган мустақиллигимизнинг муносиб ворислари — фарзандларимиз қўлидадир. Уларга ғамхўрлик қилиш, ҳар жиҳатдан етук, билимдон мутахассис бўлиб етишишида кўмаклашиш, бунинг учун олий таълим тизимини замон талаблари даражасига етказиш, абитуриентлардан имтиҳон олиш усулларини такомиллаштириш зарур.

Аввал хабар қилинганидек, Вазирлар Маҳкамасида ана шу масалага бағишланган йиғилиш бўлди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов йиғилишни очиб, мустақиллик шароитида олий таълим ва унинг концепцияси, миллий мафкурани шакллантириш масалаларига тўхталди. Бугунги йиғилишда, деди Президент, республикамиз олий ўқув юртларига кирувчилардан тест усулида имтиҳон олишга доир муаммоларни муҳокама қиламиз. Мазкур долзарб масала мураккаблигига қарамай, унинг концепциясини келишиб олишимиз лозим. Зотан, бугунги кун, давр талаби шу эканини унутмаслигимиз керак.

Мустақиллигимизнинг икки йиллигини нишонлаш арафасида турибмиз. Шу вақт мобайнида ҳам сиёсий, ҳам маънавий жиҳатдан анча етилдик, олимлар, зиёлилар миллий мафкурамизни яратиш хусусида фикр ва мулоҳазаларини билдиряпти. Тўғри, бу борада ҳозирча айрим ноаниқликлар ҳам бор. Биз миллий мафкурани яратиш билан бирга олдимизга биз ким учун қандай давлат қуряпмиз, деган саволни кўндаланг қўяр эканмиз, ўзимизни ким билан таққослаётганимизга, капиталистик ёки монополистик, социалистик ёндошишлар йўқ бўлганига эътибор беришимиз зарур. Ижтимоий фанлар билан шуғулланувчи олимлар, профессор-ўқитувчилар шу масалада фикр билдириши, йўлимизни янада аниқроқ белгилаб олишимизда ёрдам бериши даркор. Айниқса, ўсиб келаётган авлод тақдирига ҳеч ким бефарқ қарай олмайди. Бунда олий ўқув юртларининг аҳамияти каттадир. Ёшларни қай усулда ўқитиш, уларни тарбиялаш, мустақил мамлакатнинг етук мутахассислари бўлишига қайғуриш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир. Бунда олий ва ўрта махсус таълим тизими савиясини жаҳон андозалари даражасига етказиш, халқ хўжалигида мутахассисларга бўлган талаб ва эҳтиёжни илмий таҳлил асосида аниқлаш, хорижий мамлакатлар тажрибасидан оқилона фойдаланиш шу куннинг долзарб вазифаларидандир. Илгари қайси университет ёки институт қанча талаба қабул қилишини марказ, хусусан, давлат режа қўмитаси белгилаб берар эди. Энди бунинг тамоман акси. Аммо, шунга қарамай, ўқув жараёнини тубдан ўзгартиришда сусткашлик қилиняпти, ҳамиша ҳам эҳтиёж ҳисобга олинмаяпти. Натижада кечагина диплом олган мутахассислар ишсиз қолиб кетмоқда. Олий ўқув юртлари зиммасида ёш мутахассисларни ишга жойлаштириш масъулияти йўқ. Тўғри, бу камчиликларга барҳам бериш мақсадида дастлабки қадам ташланди, халқ хўжалигига қанча мутахассис зарурлиги инобатга олиниб, ҳар бир университет ва институтга кирувчилар сони тахминан бўлса ҳам аниқланди. Лекин — бу ишнинг бошланиши, холос. Уни илмий асослаш, социологик тадқиқотлар ўтказиш, бу борадаги фаолиятни мувофиқлаштириш зарур.

Сизлар билан яна иккита масала хусусида фикрлашиб олмоқчиман, деди Президент сўзини давом эттириб. Соҳа муаммоларини биладиган, уларни бартараф этиш йўлларини излайдиган мутахассислардан иборат бир комиссия тузиб, унга бу борадаги концепцияни ишлаб чиқиш вазифасини топширсак, мақсадга мувофиқ бўлур эди. Юқоридан туриб рақамларни камайтириш ёки кўпайтириш билан иш битмайди.

Ўғил-қизларимизни ўқишга қабул қилишда тест усулининг қўлланиши ижобий қадам бўлди. Бу қинғир ишлар пайини қирқади, миш-мишларга чек қўяди, истеъдодли ёшларни танлаб олиш имконини беради. Бинобарин, бу ишни янада такомиллаштириб бориш керак. Таълим-тарбия жараёнини демократик ўзанга буриб юбориш учун республика олий ўқув юртлари ректорларининг кенгашини тузиш зарур, деб ўйлайман.

Ўқув лабораторияларини, аудиторияларни, университет ва институтлар ҳузуридаги кичик корхоналар, ўқув-ишлаб чиқариш базаларини янги замонавий технология билан жиҳозлаш зарур. Токи, бўлажак мутахассислар келгусида ишлайдиган корхоналаридаги жараённи тўлиқ тасаввур эта олсин.

Энди професор-ўқитувчиларнинг маоши тўғрисида. Улар ҳақида давлат имкони борича ғамхўрлик қилиб келмоқда. Айрим домлалар имтиҳон пайтида пул олармиш, деган хунук гаплар ҳам қулоққа чалиниб қолади. Шамол бўлмаса, дарахтнинг учи қимирламайди. Баъзи олий ўқув юртларида назорат издан чиққани, айрим домлалар пора олгани ҳам маълум. Бу гаплар қабул комиссияларининг обрўйига путур етказади, улар бундай қусурлардан фориғ бўлиши керак. Аксарият қабул комиссияларининг таркиби йиллар давомида ўзгармайди: бир хил одамлар ишлайверади. Мен уларнинг ҳаммаси нопок демоқчи эмасман, балки бир-икки фоизи шундайдир... Ўйлайманки, тест усули бундай бўлмағур гапларга ҳам чек қўяди.

Ўтган йили вилоят марказларида катта умид билан университетлар очилган, лекин бизнинг бу ишимиз кимларгадир ёқмаган, танқидий фикрлар ҳам айтилган эди. Бу ҳол, хусусан, мутахассисларнинг савиясига салбий таъсир қилади, дейишган эди. Йўқ, ундай бўлмади, ишимизнинг ижобий натижалари кўриниб қолди. Чунки, университет бор жойда маънавий ҳаёт бошқача бўлади, илмий изланишлар жонланади. Энди биз уларнинг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга, ўқитувчи ва профессорларнинг билим даражасини оширишга кўмаклашишимиз лозим. Демак, вилоят марказларидаги университетлар фаолиятини кучайтириш дастурини ишлаб чиқиб, у ердаги муҳитни янада жонлантириш, уларга ҳукумат ҳисобидан ёрдам бериш зарур.

Профессор-ўқитувчиларни хорижий мамлакатларга тажриба алмашиш, илмий алоқа ўрнатиш учун юбориб туриш лозим. Албатта, ҳаммани бирдан юбориб бўлмайди, эҳтиёжни ўрганишимиз, ким нимага қодирлигини билишимиз, шунга қараб тартиб ўрнатишимиз керак бўлади. Хуллас, ниятларимиз катта, амалга ошириладиган режалар кўп.

Илм-зиё салоҳияти бу — халқнинг, ватаннинг улкан бойлиги, келажак пойдеворидир, дея таъкидлади Президент. Уни ривожлантиришда, етук мутахассисларни тарбиялашда давлат имкони бўлган ҳамма ишни қилади, ҳеч нарсани аямайди.

Иқтисодий муаммолар эртами-кечми ҳал этилади, лекин илмий бойлигини қадрламаган, унинг тараққиёти учун қайғурмаган давлатнинг келажаги бўлмайди. Буни биз доимо ёдда тутмоғимиз шарт!

Биз қабул имтиҳонлари, тест усули баҳонасида бошқа кўпгина муаммолар ҳақида фикрлашиб олдик, деди Президент пировардида. Тест масаласига келганда, унга оқ фотиҳа беришимиз, бу усулни такомиллаштиришимиз даркор.

Энг муҳими шуки, янги жамиятнинг оёққа туришида, истиқлол ворисларини тарбиялашда, қабул ва ўқув жараёнларини ривожлантиришда, холислик ва адолат қарор топишида сизларнинг муҳим ўрнингиз бор, ҳурматли мураббийлар. Ўйлайманки, жаҳонга юз тутаётган, обрўси кундан-кун ортиб бораётган она ватанимиз равнақида, ҳар соҳада узоққа мўлжалланган сиёсатимиз амалга ошишида бизга мададкор бўласиз.

Йиғилишда Бош вазир ўринбосари М. Қорабоев абитуриентларни тест усулида танлаб олиш ҳақида, абитуриентларни танлаш бўйича республика марказининг директори М. Қурбонов тест синовларини ташкил этиш тўғрисида гапирди.

Олий ўқув юртларининг ректорлари, мутасадди вазирликларнинг раҳбарлари муҳокама этилган масалалар юзасидан фикр билдирди.

Йиғилишда республика Бош вазири А. Муталов, Президентнинг давлат маслаҳатчилари С. Саидқосимов, Т. Рисқиев иштирок этди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОЙИШИ

Ижтимоий адолат қоидаларига риоя этиш ва республика аҳолисини меъёрланган озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга бир хил ёндашиш мақсадида:

1. 1993 йилнинг 1 августигача меъёрланган озиқ-овқат маҳсулотлари аҳолига 1993 йилнинг 20 июлигача амалда бўлган нархларда сотилиши таъминлансин.

2. «Ўзбексавдо» уюшмаси, Ўзбекбирлашув, савдо тармоғига эга бўлган вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари ушбу фармойиш сўзсиз бажарилишини таъминласинлар.

3. Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги «Ўзбексавдо» уюшмаси ва Ўзбекбирлашув билан биргаликда ана шу мақсадлар учун бюджетдан бериладиган дотация миқдорларига зарур ўзгаришлар киритсинлар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 17 июль.

ҲОКИМЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида меҳнат жамоаларида кундан-кунга турли муаммолар тобора кўпайиб бормоқда. Бу муаммоларни юқори ташкилотлар раҳбарларининг шахсан аралашуви билангина ҳал қилиш мумкин.

Ўтган шанба куни Наманган вилояти ҳокими Бурғутали Рапиғалиев билан вилоят ёшлари катта бир гуруҳининг учрашуви ҳам ҳозирги кунларда муаммоларни ҳал этишга, ёшлар тўғрисидаги сиёсатнинг вилоятда қай даражада амалга оширилаётганлигига бағишланди.

Учрашув вилоят «Мерос» илмий-маданий ва маърифий маркази билан танишишдан бошланди. Шундан кейин ёшлар ҳоким билан биргаликда яқинда Наманган шаҳрида қуриб ишга туширилган кардиология марказида бўлишди, темир йўл вокзали ёнида қад кўтараётган бозор қурилиши билан танишдилар. Сўнгра эса улар Бобур номли маданият ва истироҳат боғининг «Наргиз» ошхонасида тўпланишди. Бу ерда бир пиёла чой устида ҳоким билан йигит-қизларнинг бевосита мулоқоти бўлиб ўтди.

Мулоқотдан сўнг Ўзбекистон халқ артисти Камолиддин Раҳимов ижросидаги дилрабо қўшиқлар тингланди. «Қизиқчи—93» кўрик танловининг ғолиби Сойибназар Шарипов ҳамда Алишер Ҳамроқуловларнинг ичакузди аксиялари ёшларга бениҳоя манзур бўлди.

Ҳоким билан ёшлар учрашувида Ўзбекистон Президенти девонининг масъул ходими Ўткир Раҳматов ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий қўмитасининг биринчи котиби Адҳамжон Орзиматовлар сўзга чиқдилар.

Қизиқарли ўтган бу учрашувда вилоят халқ демократик партиясининг биринчи котиби Азамат Фаёзов иштирок этди.

Учрашув сўнгида вилоят ҳокими Бурғутали Рапиғалиев ёшларга эсдалик совғалари билан бирга республика Президентининг «Буюк мақсад йўлидан оғишмайлик» рисоласини ҳам тақдим этди.

* * *

Жарқўрғон ноҳиясидаги сўлим боғ сурхондарёлик юзлаб ёшларни ўз бағрига олди. Бу ерда вилоятдаги район ва вилоят ҳокимликларининг раҳбарлари, Ёшлар Иттифоқи қўмиталари етакчилари ёшлар билан учрашдилар. Бу муҳим тадбирни вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг раиси Дамин Қобилов олиб борди.

Вилоят ҳокими Жўра Норалиев учрашувда маъруза қилди.

Мулоқотда иштирок этган Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси Усмон Азимовнинг нутқи йиғин иштирокчиларини тўлқинлантирди. Нотиқ ёшларнинг дили ва тилидаги ўткир муаммолар хусусида сўз юритди. Ёшлар орасида ташаббускорликни ошириш, уларни дадиллик билан раҳбар лавозимларга кўтариш, муаммоларни ҳал қилиш йўллари хусусида тўхталиб ўтди.

Кеча якунида худди шу сингари учрашувларни вилоятдаги барча шаҳар ва ноҳияларда ўтказиш кераклиги таъкидланди ва уларда вилоят ҳокимлигининг раҳбарлари иштирок этишлари кўзда тутилмоқда.

(Ўз мухбиримиз).

Ватан келажаги ёшлар қўлида

Пойтахт ёшлари билан учрашув

ТОШКЕНТ шаҳар ҳокимлигида пойтахтнинг илғор ёшлари ва уларнинг етакчилари билан учрашув бўлиб ўтди. Унда шаҳар ҳокими Адҳамбек Фозилбеков «Ўзбекистонда ёшлар тўғрисидаги Давлат қонуни»нинг амалга оширилиши, Президентимиз Ислом Каримов бошчилигида мамлакатимизда амалга оширилаётган улкан ишлар, йигит ва қизларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва ёш истеъдодларни рағбатлантириш борасида белгиланган тадбирлар тўғрисида маъруза қилди.

Пойтахт йигит ва қизларининг мустақиллигимиз икки йиллигини муносиб кутиб олиш учун шу кунларда олиб бораётган ишлари, ёшлар ташкилотларининг серқирра фаолиятидаги ютуқ ва муаммолари, келгуси режалари ҳақида Ёшлар Иттифоқи Тошкент шаҳар қўмитасининг биринчи котиби Жавоҳарлаъл Ҳакимов ахборот берди. Шундан сўнг сўзга чиққанлар пойтахт ёшларининг республика йигит ва қизларига ҳамма соҳаларда ўрнак бўлиши, ёшларни иш билан бекаму-кўст таъминлаш ва бу борадаги ғамхўрликни янада кучайтириш, Ёшлар Иттифоқининг барча бўғиндаги фаолиятини тағин ҳам такомиллаштириш учун ёшлар етакчилари алоҳида ибрат кўрсатишлари кераклигини таъкидлашди.

Учрашув қатнашчилари ҳузурида Ўзбекистон халқ шоири, Президент девонининг етакчи маслаҳатчиси Омон Матжон ўз ижодидан намуналар ўқиб берди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Мавлон Умурзоқов ёшлар етакчилари ҳузурида сўзга чиқди. (Унинг тўла матни бугун эълон қилинмоқда).

Учрашув сўнгида ишлаб чиқаришда, ўқишда ва ижтимоий ҳаётда алоҳида ўрнак кўрсатган бир гуруҳ ёшларга Тошкент шаҳар ҳокимлигининг Фахрий Ёрлиқлари топширилди. Сўнгра бир пиёла чой устида суҳбат давом этди. «Ялла» эстрада дастасининг шўх куй-қўшиқлари даврага файз киритди.

СУРАТЛАРДА: учрашувдан лавҳалар.

Муҳаммад АМИН суратлари.

Юртимиз кўз қораси, қалби ва таянчи

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ДАВЛАТ МАСЛАҲАТЧИСИ **Мавлон УМУРЗОҚОВ** НУТҚИ

Азиз дўстлар!

Суюкли ва меҳрибон ёшлар!

Барчангизга Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг оташин саломини, самимий тилак-истакларини етказишга ижозат бергайсиз.

Ёшлар мавзусида сўзламакнинг бугун алоҳида масъулияти, файзи бор. Ёш мустақил давлатимиз икки ёшга тўлмоқда. Тарих учун шу ғоят қисқа фурсат ичида қилинган тарихий ишларга назар солсак, юртимизда, диёримизда ва энг асосийси, кишиларимиз тафаккурида нақадар буюк уйғонишлар ва ҳаётбахш ўзгаришлар бошланаётганини сезамиз.

Бу ўзгаришлар ёш юракларга алоҳида тўлқин солмоқда. Мустақилликнинг ёрқин шуъласи ёш-йигит қизлар қалбидан кўпроқ жой олмоқда.

Кеча ва бугуннинг фарқига бир назар солайлик!

Кечагина район комсомол қўмитасига котиб бўладиган раҳбар ёки ёшлар газетасига тайинланаётган муҳаррир Москвада суҳбатдан ўтиб, ВЛКСМдаги «оға»ларнинг йўл-йўриқларини олиб қайтар эди. Е, дейлик, чет элларда ўқишни орзу қилган не-не ёшлар учун, неча авлод учун бу иш афсоналигича қолиб кетаберди. 20-йилларда бир мўъжиза юз бериб, Германияга ўқишга борган ёшлар эса минг афсус, барчаси қайтиб келганларидан кейин турли айблар билан омонсиз қатағон қилиндилар.

Бугунчи?! Уч-тўрт кун бурун биз Туркия ва бошқа давлатларда ўқиётган ёшларни Тошкент аэропортида кутиб олган кишиларнинг юзлари-кўзларидаги фахр-ғурур туйғуларини, юксак бир кўтаринкиликни кўрдик, ниҳоятда қувондик.

Бир-икки йилгина бурун не-не иқтидорли ёшлар, уларнинг қанча-қанча ночор ота-оналари олий мактаблар остоналарига йўлолмай, ноумид, кўзлари бир дарё ёш бўлиб қайтиб кетганларини биламизку?! Бугун барча ўқув юртларида жорий этилаётган тест синовлари ёшларда ва нафақат ёшларда, илмга, қайноқ ҳаётга, истиқболга, демак Истиқлолимиз асосларига улкан умидлар уйғотмоқда.

Ёшлик деган сўз доимо сурур, билим, тарбия сўзлари билан ҳамоҳангдир. Ёшлик — орзулар ва ишқ-муҳаббат фасли. Ёшларимиз Ватанимизнинг, Истиқлолимизнинг кўз-қораси, қалби, таянчидир.

Машҳур француз философи Гельвиций айтганидек, «ёшлик пайтида шундай улуғ фикрлар туғиладики, бу фикрлар келажакда инсонни кўкларга кўтариши лозим».

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов сўнгги пайтларда имзо чеккан Фармонларнинг кўплари ёшларимиз тақдирига, ҳаётига бевосита боғлиқ. Биргина «Соғлом авлод учун» деган жамғарма, дастур ва мукофотнинг таъсис этилишида бир олам маъно бор.

Соғлом авлод учун деган ғоя — Президентимизнинг миллатимиз келажаги учун улуғ чақириғи, ниодсидир!

Буни қалб қулоғи билан эшитмак керак!

Президентимиз куни-кеча улуғ боболаримиз Баҳовуддин Нақшбанд, Улуғбек, Бобур, Қодирий таваллудларини юксак даражада нишонлаш, буюк соҳибқирон Амир Темурга ҳайкал ўрнатиш ҳақидаги фармонларга қўл қўйдилар. Қайтаётган қадриятларимиз — боболар руҳи бизга мададкор бўлажак!

Қарангки, Ҳорун ар Рашид, Маъмун замонларида ташкил этилган академияда юртдошимиз Аҳмад Фарғоний етук, йўлбошчи олим ҳисобланган. Минг йил бурунги Хоразм академиясини оласизми, Улуғбек қурдирган самовий ҳайратомуз устурлобни кўрасизми, Форобий, Ибн Сино, Беруний жилдларини варақлайсизми. Томирларимиз нақадар бақувват! Миллий идрокимиз, тафаккуримиз, ғууримиз нақадар теран чашмалардан, улуғвор дарёлардан озиқ олади.

Ўзбекистон — ғоят қадимий диёр, беҳад бой мамлакат! Президентимизнинг яқинда Швейцарияда сўзлаган нутқида саналган бойликларни бир кўз олдингизга келтириб кўринг! Табиат, тангри таоло беҳисоб бойликларга кон қилиб яратган еримизни!

Тоталитар тузум мафкураси кўп халқларни, ҳатто айрим бир миллат фарзандларини бир-бирига ёв қилиб, ажратиб ташлашга ҳаракат қилган! «У — бухоролик», «бу — қўқонлик», «бу — самарқандлик», «бу — тошкентлик» деган тарафкашлик, маҳаллийчилик ҳам улар қўлида қурол эди. Миллатимизнинг томирларини қуритиб ташлашни истардилар. Биз яна бировлар қўлида қарам, қул бўлишимиз лозим эди!

Ўзбек, Ўзбекистон, унда яшовчи халқлар бўлинмайди! Она тилимиз қанча-қанчалаб шевалари ҳисобига бой ва туганмас бўлгани каби ўзбек миллати юзлаб уруғ ва қавмларнинг жозибали бирлигидан гўзал, бутун ва омондир!

Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек, ана шундай улуғ ва қутлуғ давлатнинг негизи, бўлғуси эгалари Сиз ёшларимиз саналасиз!

Демак, бугун ёшларимиз истиқболини белгилашда, кадрлар сиёсатимизда бу борада бир қанча асосий йўналишларни, жиҳатларни эътиборда, кўзда тутиш, амалга ошириш лозим бўлади.

Биринчиси, ёшларга оид жуда аниқ ва кучли дастур яратилиши, маълум тизим ва ташкилотларга куч ва ҳаракат бермоқ даркор. Ёшларни ташкилотчилик, фаолликка ўргатиш, рағбат бериш, ҳар бир ёш ўзини мустақил, ўз имкониятларини биладиган, ҳис қиладиган шароит ва имкон яратиш муҳимдир. Наинки, ҳар бир мактаб ё боғчада, балки ҳар бир жамоа хўжалигида, вилоят ҳокимлигида истеъдодли болаларнинг, ёшларнинг сони, ҳисоб-китоби, амалий иш, назорат ва эътибор йўриғи бўлмоғи керак.

Қудратли ВЛКСМнинг баландпарвоз шиорлари билан қуролланган, телпагини олиб кел деса, бошини келтирадиган, шиорлардан бошқаси қулоғига кирмайдиган, амалпараст «бошлиқча»лар даври аллақачон ўтди. Кимдир ҳали ҳам шундай шовқин-сурон панасида анча олға бориб оламан деса, катта хато қилади.

Ўз фикри, мулоҳазаси йўқ, урф-одат анъаналаримизни, дунё тараққиёти йўналишларини билмайдиган «юртдошларимиз» яқин тарихимизда етарли бўлди. Чунки ўша тузумнинг табиатида бир текисликка мойиллик бор эди. «Мен кимман, қўлимдан нима келади?» деган лоқайд қуллик мафкурасидан қутулиб кетишнинг ўзи бўлмайди. Истиқлол мафкураси худди шу жойда ҳам ўз кучини кўрсатиши керак.

Масаланинг иккинчи асосий томони — маънавият тарбиясидир. Жойлардаги баъзи раҳбарлардан сўрасангиз, мунча клубимиз бор, мунча кутубхонамиз, стадионимиз бор, дейишади. Лекин бу муассасаларга кимлар боряпти, нималар ўқиляпти, спорт қай аҳволда, ҳеч ким билмайди, кўпда жўялик жавоб ҳам топилмайди.

(Давоми 2-бетда).

ЮРТИМИЗ КЎЗ ҚОРАСИ, ҚАЛБИ ВА ТАЯНЧИ

(Боши 1-бетда)

Республика аҳолисининг асосий қисми ёшлардир. Бу — халқимиз, миллатимизнинг бош бойлиги, бебаҳо захирасидир. Лекин бу хазинани тасарруф қилиш биз катталарга ғоят кўп жиҳатдан боғлиқ. Ёшлардан билим, одоб-ахлоқ, эътибор, иззат-икром талаб қилишдан олдин шахсан ўзимиз уларга муносиб намуна кўрсатишимиз керак. Токи яна ўша эски мақол: «муллнинг айтганини қилу, қилганини қилма» деган гап бизни хижолатда қолдирмасин.

Ёшларни нафақат мақташда, сўраб-терғашда ҳам ғоят эҳтиёткорлик керак.

Фарғонадаги, Қўқон, Кувасойдаги воқеаларга яна бир синчков назар солайлик. Собиқ Марказ, кўплаб хорижий «овозлар» дарҳол бошлаб юборган ташвиқотида йигитларимизни «гиёванд, арақхўр, безори, жоҳил», яна нималар деб ҳақорат қилмадилар?!

Халқимиз, миллатимиз шаънига мисли кўрилмаган туҳмат ёғилди. Ўзбекистонда, хусусан, Тошкентда ҳам низо чиқариш кимларга керак бўлганлигини, албатта, энди яхши биламиз. Халқимиз у пайт республикада юзага келган бош-бошдоқликдан чарчаган, гдлянчилар ва ҳоказо келгиндиларнинг фитна, қатағон, дўқларидан жони халқумига келган эди. Агар бир катта алғов-далғов чиқса, республика аҳолисининг турли қатламлари, масалага ҳар қайсиси ўзича ёндошиб, ўз «қуроли» билан аралашса, низо миллатлараро тус оларди. Буни диний мутаассиблар ўзларича олов олдирсалар, оқибат нима бўлишини энди барчамиз тушуниб турибмиз. Лекин, худди шу ерда масаланинг учинчи бир жиҳати — масъулият, бурч, шахсий жавобгарлик ҳисси деган жиддий масала пайдо бўлади.

Ўша даврда республикада юзага келган вазиятни шахсий жасорат билан, қатъий дадил сиёсат билан Ислом Каримов кучли назорат қила олганлиги — миллатимизни тарихда яна бир қонли фожиадан қутқариб қолди. Худди ана шу жасорат илдизларини ёшларимиз чуқур идрок қилиб кўрмоқлари лозим! Масъулият, шахсий жавобгарлик ҳисси деганда мен энг аввало, шуни назарда тутаман. Чунки, атрофда бўлаётган воқеаларга тўғри баҳо бера билмаслик, тез ва аниқ хулоса чиқара олмаслик, нафақат шахсий, балки ижтимоий оқибатларга сабаб бўлиши мумкин.

Биз бугун жамиятимизда юз бераётган бир қатор салбий ҳодисаларга «бу — эскилик сарқити, тоталитар тузумдан, коммунистик мафкурадан қолган асорат», деб осонгина баҳо беришга ўрганиб қолдик. Бугун ўн беш—ўн олти яшар ўсмир жиноят қилса, ғайриинсоний бир иш содир этса, буни қайсидир мафкурага боғлаш ҳам инсофдан бўлмас?! Ўша жиноятчи ўсмирнинг ёнидаги тенгдоши, дўсти, ўртоқлари худди шу жиноятга ўзларининг ҳам андек шерик эканликларини, тенгдоши содир этган жиноятда ўзларининг ҳам масъулияти борлигини сезадиларми?!

Бугун олтин, пахта, валюта ҳисобига хориждан келтирилаётган гўшт, ёғ-ун ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари халқимиз дастурхонига, болаларимиз насибасига қўшилиш ўрнига қинғир йўллар билан четга гумдон қилиниш ҳоллари бор. Бу ноинсоф жиноятчиларни ёшларимиз кўрмаяптими? Йигирманчи йиллар-да халқ мулкини қўриқлаган кўнгилли ёшларни биз ҳали хотиримиздан чиқарганимиз йўқ.

Наҳотки, бугунги ёшларимизда замонавий бузғунчи— ҳуқуқбузарларга сўз айтишга, йўлига ғов бўлишга юрак, жасорат йўқ бўлса?!

Бор. Фақат биз жамият ҳаётида ёшларимизнинг масъул, бурч ва эгалик ўрнини аниқлаб, фаол қатнашишларига эришишимиз зарур. Авлодлар силсиласида, яхши анъаналар тизимида узилишга йўл қўймаслигимиз керак.

Президентимиз И. А. Каримов «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» рисоласида айтганидек: **«Ҳар бир инсоннинг, айниқса эндигина ҳаётга қадам қўйиб келаётган ёшларнинг онгига бундай фикрни сингдириш керакки, улар ўртага қўйилган мақсадларга эришиш ўзларига боғлиқ эканлигини, яъни бу нарса уларнинг собитқадам ғайрат-шижоатига, тўла-тўкис фидокорлигига ва чексиз меҳнатсеварлигига боғлиқ эканлигини англаб етишлари керак. Худди шу нарса давлатимиз ва халқимиз равнақ топишининг асосий шартидир».**

Ёшлар масаласида Тошкент шаҳрининг ўзига хос устунликлари, шунингдек жиддий муаммолари ҳам бор.

Тошкентда ёшлар билан турли йўналишларда иш олиб бориши мумкин бўлган ташкилот, корхона ва муассасалар бошқа минтақаларга қараганда анча кўпдир. Таълим-тарбия, ташкилий жиҳатдан ҳам бу ишга жалб қилиш мумкин бўлган кадрлар етарлича топилади.

Бош масала шундан иборатки, Тошкент шаҳар ёшлар ташкилоти барча соҳаларда байроқдорлик қилиши лозим. Бу ерда ёшларни бирлаштирувчи, уларга ёрдам берувчи давлат-жамоат қурилишига эга бўлган тизимлар яратиш имконлари мавжуд.

Тошкент нафақат давлатимизнинг, бутун Марказий Осиёнинг ноёб жавоҳиридир, маъмурий-сиёсий, илм-маърифат марказидир.

Ёшлар билан шу маънода ҳам кулочни кенгроқ ёзиб юракни очиб ишлайдиган жой айни Тошкентдир! Аммо, шаҳарда бу борада ишлар кўлами мақтагулик эмас.

Наҳотки, мустақиллигимизнинг иккинчи йилида ҳам Тошкент шаҳар ёшлар ташкилоти бугунги талаблар асосида республика ёшларини эргаштириб кетадиган, ибрат бўладиган ташаббуслар билан чиқишга қодир бўлмаса?!

Ёшларни иш билан таъминлаш муаммосини олинг: Ўсмирнинг ўқимай, мактабдан қолиб кетиши, ишга жойлаша олмаслиги ўз-ўзидан биринчи навбатда оилада таранг вазиятни юзага келтиради. Бола ўзини ортиқча юк деб сеза бошлайди. Ва у бундан қутилиш учун ҳар қачон истаган томонга оғиб кетиши мумкин.

Савдодаги ёшларни кўринг: Тижорат муҳим соҳа. Лекин қўлдан-қўлга ўтган молдан олинадиган бир сўмлик фойда одамни маънан бир газ пасайтириб юборишини ким тушунтиради ёшларимизга?!

Ёшларнинг ойлик маоши, бошқа соҳалардаги имтиёзларини ҳам ўйлаб кўрайлик. Лекин ҳеч бир имтиёз абадий боқимандалик кайфиятини туғдирмаслиги ҳам керак.

Ёшларга олға кетиши учун, камол топиши учун йўл бермаслик ҳолларини ҳам оз деб бўлмайди.

Пойтахт республика оммавий ахборот воситаларининг ҳам марказидир. Ёшларнинг ҳатто ўз газета ва журналлари ёшлар муаммоларига оид таҳлилий материалларни кам эълон қилаётганини, соҳалар бўйича истеъдодларни кашф этишга етарли эътибор бермаётганини қандай изоҳлаш мумкин.

Президентимиз, давлатимиз ёшлар тарбияси сиёсатига жавоб беролмайдиган нашр ва бошқа муассасалар ишини тубдан қайта кўриб чиқиш, янгилаш вақти келди.

Уйда гижинглаган тойчоқ бўлса-ю, бўлали ўсмир бўлса-ю, на тойчоқни минишга ўргатмасак, на болани чавандоз қилиб воярга етказмасак, келажак олдида ким бўламиз?

«Ўтмишда юртимизни босиб олган эдилар», «Бизни қул, қарам қилиб сақладилар!», деб сўнгги пушаймон, йиғисиғи, айбдорни излашдан не фойда!

Ор-номус, хонадон, ватан, ерга эгалик туйғуси, ғурур-ифтихор бугун керак! Бугун шу эътиқод, имон бўлмас экан, тарих яна такрорлана беради!

Ўзбекистонни дунё таниди. Лекин МДҲда, ундан олисроқда бизга хайрихоҳ кучлар орасида бизга ёт назар, алам, ўкинч, ошкора ғазаб ва адоват билан қараётганлар ҳам бор! Буни очиқ айтмоғимиз керак.

Қудратли Ўзбекистон, кучли давлат, осойишта мамлакат уларнинг кўзига, юрагига чўпдек тиқилмоқда.

Президентимиз Ислом Каримов Германия сафари чоғида, «Биз бу ерга ёрдам сўраб эмас, тенг ва самарали ҳамкорликни йўлга қўйиш учун келдик!» деганларида ўзбекларни бечора хайру-садақага муҳтож халқ деб ўйлаганларнинг тарвузи қўлтиғидан тушиб, бошқа ожиз томонларимизни қидирганлари қанча бўлди!

Президентимиз юрагидаги ушбу ғурурни, яъни миллатни, юртни, шундай улуғлаш туйғусини ёшлар ҳис этиши, қалбларига гавҳардек сингдиришлари лозим.

Шу ўринда ўз ичимиздан чиққан баъзи бир нонкўрлар, юртда вақтида обрў-эътибор ололмай, осонроқ мавқе, шон-шуҳрат истаган кимсалар ҳақида ҳам айтиб ўтмоқ керак. Буларнинг баъзилари, зағизғонлардек, чет эл оммавий ахборот воситаларига ин қуриб олиб, хорижий пишлоқнинг мазасига учиб, она юртига туҳмат, иғво тўқимоқдалар.

Юртида эришолмаган эътибор-обрўни четда ким бераркан буларга?! Буларга эл-юрт бузилса, алғов-далғов бўлса — қулай! Шундай тўполон ичида, ҳеч бўлмаса, бир-икки одамга танилади. Бир-икки калласи айланганларга «доҳий»лик қилади. Вассалом!

Лекин, биз энди бугун юртимизда чуқур илдиз отиб, осмонга юксак шох ва барг ёза бошлаган тинчлик, осойишталик дарахтимизни асраб-авайлаймиз! Қаровсиз ташлаб қўймаймиз! Чунки бу дарахтнинг мевалари Ватанимизнинг чиндан умиди, таянчи бўлган ёшларникидир! Бу меваларнинг бевақт тўкилишига, шохларининг синиши ва вайрон-пайҳон бўлишига йўл қўя олмаймиз.

Биз чинакам эркин, демократик давлат қурилиши йўлига кирдик. Бу босқичма-босқич, оқилона, осойишталик билан ўтиладиган катта йўлдир.

Келажаги буюк давлат қурилишида юртимиз ёшлари ўз юрак қўрлари, билим ва шижоатлари билан фаол қатнашишларига, ўзлари яшайдиган кўркам уйнинг илк ғиштларини ўзлари қўйиб, келажак меъморлари бўлишларига ишончимиз комил.

«Бўлғуси талаба—93»

Мезон—билим ва истеъдод

Мана, иккинчи йилдирки, Ўзбекистон олий ўқув юртларига кирувчилардан имтиҳон олишнинг янгича тартиби жорий этилиб, тест йўлига ўтилмоқда. Бу тадбир Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат институтида қай тарзда амалга оширилаётганини билиш учун мухбиримиз институт ректори, профессор Тошпўлат ТУРСУНОВга бир неча савол билан мурожаат этди.

— Тошпўлат ака, Сиз раҳбарлик қилаётган институтда кириш имтиҳонлари олиш қай тартибда режалаштирилди?

— Аввало шуни айтиш жоизки, имтиҳон олишдаги бу усул таълим соҳасида ўзига хос инқилоб бўлди. Президентимиз Ислом Каримов ректорлар билан бўлган учрашувда буни алоҳида таъкидлади. Биз учун бу катта синов. Кўплар қатори биз ҳам тест усулига ўтиб, имтиҳон олишни икки босқичда ташкил этдик, яъни мутахассислик бўйича кўп балли тизим йўли билан топшириладиган имтиҳон ва тест йўли билан она тили ва адабиёт, шунингдек ижтимоий билимлардан топшириладиган имтиҳонлар.

— Асосий янгиликлар нималардан иборат бўлди?

— Биринчи навбатда — энди тест бўйича топшириладиган имтиҳонлар билан боғлиқ ташвишлардан, шубҳалардан қутулиб, асосий эътибор ва имкониятларни мутахассислик бўйича олинадиган имтиҳон тартибларини такомиллаштириш ва имтиҳон олиш жараёнида ноаниқликка, хатога йўл қўймасликнинг аниқ усулларини излаб топишга имкон туғилди. Бу чораларнинг умумий принципи ягона — тест усули амалидан келиб чиқади, лекин ҳар бир касб ва мутахассисликнинг ўзига хос хусусиятини эътиборга олган ҳолда қўлланилади. Яъни мутахассислик бўйича имтиҳон топширадиган кирувчи шу имтиҳондан жами 155 балл тўплаш имконига эга. Қолган 153 балл тест йўли билан топшириладиган «Она тили ва адабиёт» ҳамда «ижтимоий билим» имтиҳонларига тўғри келади.

— Мутахассислик бўйича биринчи имтиҳон кўп балли тизим бўйича экан, бу жараёнда хатога йўл қўйилиши мумкинми?

— Бундай ҳолатларга йўл қўймаслик учун қўлимиздан келган ҳамма чора-тадбирларни кўрганмиз. Бу тадбир аввал ҳам бор эди. Лекин ҳозир кўп жиҳатдан такомиллашди. Мисол учун, авваллари барча актёрликка даъвогарларни бир курсга олаверар эдик. Ҳеч бир театрга махсус мутахассис тайёрлаш йўлга қўйилмаганди.

Сўнгги йилларда республикамиздаги ҳар бир театрни ўрганиш асосида уларнинг талабларидан келиб чиққан ҳолда маълум театр учун тўла курс — театр студияси олиб ўқитиш йўлига ўтганмиз. Режага асосан қайси театр учун курс олиниши бир йил аввал маълум бўлиб, тайёргарлик ишлари манфаатдор театр жамоаси, вилоят, шаҳар ҳокимияти, шунингдек бизнинг жамоа билан биргаликда олиб борилади. Ўша манфаатдор ташкилотлар — театр раҳбарияти, бош режиссёр ва унинг етакчи актёрлари, ҳокимият вакиллари кирувчиларни жалб этиш ва танлов ҳайъати ишида, энг муҳими, мутахассислик бўйича имтиҳон пайтида иштирок этадилар. Бундан ташқари имтиҳон топширувчи манфаатдор жамоатчилик иштирокида бир йўла, бир вақтда 25 банддан иборат мезон бўйича камида 15-17 нафар ўқитувчининг синовидан ўтиб, баҳо олади. Баҳо холис ва очиқ йўл билан қўйилади. Шундай йўл тутилганда баъзи бир эътирозларга ўрин қолмайди. Бинобарин, асосий мезон — билим ва истеъдоддир.

Бошқа мутахассислик бўйича ҳам кириш имтиҳонлари шунга ўхшаш усул асосида олиб борилади. Масалан, расссомликни олайлик. Кирувчи махсус ажратилган хонага танлов ҳайъатининг баҳолаши учун имтиҳон шартларига кўра ўзи лозим топган расмларни қўяди. Танловга қатнашиш ҳуқуқини олгач, қабул ҳайъатига ҳужжатларини топширади ва мутахассислик бўйича кириш имтиҳонларига тайёргарлик кўради. Мутахассислик бўйича кириш имтиҳони шартига кўра 8 соатдан олти кун давом этади. Ҳар куни расм ишланаётган хона кирувчилар ва институт маъмурияти вакилларидан ташкил топган махсус ҳайъат томонидан доимий назоратда бўлади. Имтиҳонлар тугагач, махсус баҳо ҳайъати муҳрланган хоналарни институт раҳбарияти ва жамоатчилик иштирокида очиб, кирувчи ишлаган ҳар бир расмга баҳо қўяди. Бу баҳо ҳам рўйхатда, ҳам ўша чизилган расмда акс этади. Натижалар эълон қилингач, расмлар баҳоланиб, осиб қўйилган хонага хоҳлаган киши кириши ва баҳолар қанчалик тўғри қўйилганига ишонч ҳосил қилиши мумкин. Улар шундай имконга эга бўлишади.

— Кирувчиларнинг истеъдод ва билимидан ташқари улардан талаб этиладиган қўшимча шартлар ҳам борми?

— Бор! Бу — маданият ва одоб. Санъат олий билимгоҳи остонасида турган ва талаба бўлишдек эзгу ниятли ҳар бир йигит-қиз аввало инсонийлик фазилатини намоён эта билиши керак. Сабаби санъаткор ва унинг санъати катта тарбиявий аҳамиятга эга. Ана шу хислатларга эга бўлмаган инсон ҳеч қачон санъаткор бўлолмайди...

Абдулла ТУРДИЕВ, суҳбатлашди.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● ПОКИСТОН Бош вазири Навоз Шариф билан унинг рақиби Покистон Президенти Ғулом Исҳоқхон кеча истеъфога чиқишди. Уларнинг баб-баравар истеъфога кетиши армияга ён бериш, деб ҳисобланмоқда. Чунки мамлакат армиясининг раҳбарияти сиёсий низолардан тобора кўпроқ ташвиш билдираётган эди.

Президентлик ваколатлари парламент сенатининг раиси Васим Аҳмад Сажадга топширилди. Мамлакат парламентининг қуйи палатасига шу йилнинг 6 октябрида сайлов ўтказиладиган бўлди. Президент сайлови эса ноябрда ўтказилиши тахмин қилинмоқда.

● КЕЧА Россиянинг шеърият мухлислари таниқли рус шоири Владимир Маяковский туғилган куннинг 100 йиллигини кенг нишонладилар.

● МОСКВАДА банклараро навбатдаги валюта савдо-сотиғи бўлиб ўтди. Унда бир АҚШ доллари 1020 сўмга сотилди.

● ДУШАНБЕ шаҳрида Тожикистон ва Исроил ўртасида савдо-иқтисодий алоқалар ўрнатиш бўйича музокаралар бўлиб ўтди. Ўзаро аҳдлашувга мувофиқ Тожикистонда тўқимачилик комбинати қуришга келишиб олинди.

ХОМ АШЁ БИР ХИЛ, УСКУНА БИР ХИЛ, ЛЕКИН МАҲСУЛОТ...

Мана бу суратни кўриб, автобусда қулоғимга чалинган бир суҳбатни эсладим. Ўрта яшар икки эркак гурунглашарди:

— Қизимни оёғига фалон пулга туфли олиб бергандим, қўшма корхонаники экан, уч кунгаям етмади, — деди бири. Иккинчиси оёғига ишора қилиб: — Шуни тўрт йилдан бери кияман, Фарғонаники, — деди.

Шунда ўйлаб қолгандим. Нега фабрикаларимиз маҳсулотларининг сифатлари ҳар хил, бири чиройли, чидамли, бежирим бўлса, бошқаси кўримсиз, сифатсиз бўлади? Ахир, ҳаммасини инсон қўли, инсон онгию-тафаккури яратади. Бир хил хом ашё, бир хил ускуналарда тикилса, нега бундай хилма-хиллик юз беради? Охир ўйлай-ўйлай шундай хулосага келгандимки, инсонга яратилган шарт-шароит ҳам, янги ускуналар ҳам, сифатли хом ашё ҳам яхши тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга асос бўлолмас экан. Инсонда энг асосийси касбига қунт, меҳр ва масъулият бўлиши керак.

Энди суратга қайтсак. Унда кулиб турган қиз Фарғона вилояти Бағдод пойафзал фабрикаси ишчиси Ҳафизахон. Биз юқоридаги гапларни бекорга келтирмадик. Чунки Ҳафизахонда биз санаган қунт, масъулият ҳислари жўш уриб туради доим. Фабрика жамоаси бу қиз ҳақида сўз кетганда доим ҳурмат билан тилга олишади, Ҳафизахон ўз ишининг устаси эканини, у тиккан маҳсулотлар доим бошқалардан ажралиб туришини таъкидлайдилар.

СУРАТДА: Бағдод пойафзал фабрикаси илғор ишчиси Ҳафизахон Сотиболдиева.

У. ҚЎШВОҚОВ сурати.

ҲАР ЮРТНИНГ ЎЗ ПОЛВОНЛАРИ БЎЛСИН

Миллий кураш, хусусан Фарғонача кураш усулини дунё миқёсида кўтариш борасида чиройли гаплар айтяпмиз, матбуотда чиқишлар қиляпмиз. Аслида ҳаммаси қоғозда қолиб кетяпти. Натижада, айниқса, ёшлар спортнинг бу тури билан шуғулланмай қўймоқда. Чунки ҳаётимизга каратэ, таэквандо сингари Шарқ кураш усуллари яшин тезлигида кириб келди. Энди улар миллий спорт турлари билан ўзаро рақобат қилмоқдалар. Тан олиб айтишимиз керакки, бу рақобатда миллий курашимиз четга чиқиб қоляпти. Яъни унинг оммавийлиги йўқолмоқда.

Мен спортнинг бошқа янги турлари ривожланишига қарши эмасман. Лекин ўз миллий спорт ўйинларимизга эътибор қаратишимиз, уни тарғиб-ташвиқ қилишимиз керак. Бошқа вилоятларни билмадиму, аммо Фарғонада миллий курашга эътибор камайган. Тўғри, бу борадаги мусобақалар унча шов-шув бўлмаса-да ўтиб турибди. Ғолиблар ҳамон мақтов ёрлиқлари билан тақдирланмоқда. Шу билан ҳамма ишлар поёнига етяпти. Нега биз миллий курашнинг мавсумий мусобақаларини ўтказмаймиз, унинг янгидан-янги қирраларини ишлаб чиқмаймиз? Бу ишларни бугун қилмасак, қачон қиламиз? Ахир ҳар қандай спорт ўйини оммавийлиги билан қудратли бўлиши аён-ку.

Фарғонада вилоят кураш Федерациясининг раиси Бағдод тумани спорт қўмитасининг раиси вазифасини ҳам бажаради. Мен З. Мамажоновни спорт жонкуяри сифатида яхши биламан. Лекин Зайлобиддин ака Бағдод туманидан четга чиқиб кетишга ҳаққи ҳам, имконияти ҳам йўқ. У киши Бағдодда курашни ривожлантириши мумкин. Лекин бошқа туман ва шаҳардаги ишларни ким қилади? Нега биз ғолиб полвонларни тақдирлашни ўринлатиб қўймаймиз, бу ишларга ҳомий тополмаймиз? Чунки бу эзгу ишга ҳамма ҳам бирдек жон куйдирганича йўқ. Соҳанинг мутасаддилари эса кун ўтишига иш бажаришяпти. Бу иллат раҳбарлардан тортиб, оддий фуқароларга — ёшларга ўз таъсирини ўтказяпти. Яхшиси, бир мисол келтира қолай. Ўтган йили Бағдодда миллий кураш бўйича Ўрта Осиёнинг мутлоқ чемпиони Рустам Полвон Тожиев хотирасига бағишлаб мусобақа ўтказилди. Бу йил эса бу ишлардан сира дарак йўқ. Ахир юртимиз Рустам полвондек истеъдодларга бой, фақат уларни бир жойга жамлаган ҳолда иш олиб бориш зарур. Талабалик йилларимда Рустам полвон билан тасодифан учрашиб қолгандик.

— Армон ва афсус қиладиган томонларимиз кўп, — деганди полвон. — Қадимги Римда амфитеатрлар бўлган. Томошабинлар юқоридан туриб, ўртада бўлаётган воқеани кўрган. Бизда эса ҳануз кураш майдонлари йўқ. Клуб ёки театр залларида кураш тушиб бўлмайди-ку.

Ўтган йили «Олтин водий» вилоят рўзномасида Отабек Раҳмонов имзоси билан вилоятдаги полвонлар ҳаёти ҳақида, миллий кураш муаммолари хусусидаги мақола чоп этилди. Лекин ана шу долзарб масала тўғрисида бирон-бир миллий кураш жонкуяри, мутахассислар ёки вилоят спорт қўмитасидагилар фикр ва мулоҳазаларини билдиришмади. Хўш, унда бу иш билан ким шуғулланади?

Р. КАМОЛОВ, ЎзА мухбири.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● КЕЧА Япония парламентининг вакиллар палатасига ялпи сайлов ўтказилди. Овозларнинг норасмий ҳисоб-китобига қараганда, либерал-демократик партия 223 та депутатлик мандатини олишга муваффақ бўлди. Шу тариқа ҳозирги ҳукмрон партия 511 кишилик палатада кўпчилик ўринни ололмади.

● АҚШ Президенти Б. Клинтон федерал тергов бюроси (ФТБ) директори У. Сешенсни лавозимидан олиб ташлашга қарор қилди. Шу муносабат билан газеталарнинг ёзишича, Клинтон Ўрта Ғарбнинг табиий офатдан шикастланган жойларига сафар қилиш арафасида Оқ уйда Нью-Йорк округининг судьяси, ФТБнинг собиқ ходими Л. Фрих билан учрашган. Уни ФТБ янги директори лавозимига даъвогар, деб ҳисобламоқдалар.

«ҲУЖЖАТ»ЛИ ФИРИБГАР

Охунбобоев туманига қарашли Охунбобоев номидаги жамоа хўжалигига кутилмаган меҳмон келди. У собиқ СССР прокуратураси Шоҳруҳ Ҳабибуллаевич Абдулқосимов номига берилган гувоҳномани кўрсатиб, ўзини Фарғона вилояти прокуратурасининг ходими деб таништирди. Сўнгра хўжаликнинг ҳисоб-китоб ишлари ва сут-товар фермасининг фаолияти билан танишишга киришди. Аммо чақирилмаган меҳмоннинг иш услуби жамоа аъзоларида шубҳа уйғотди. Прокуратура ходимини милиция қўлга олди. Маълум бўлишича, бу шахс Андижон вилояти Комсомолобод туманидаги «Оқ олтин» жамоа хўжалигида яшовчи, Фарғона Давлат дорилфунунининг толиби Ҳамид Эшматов экан. Фирибгарнинг қилмиши юзасидан тергов бошланди.

Хотира

ҚОДИР ШОИР ЁДИ

Еронлар, тингланг, бир «ёлғон»дан айтай, кўкайдан кетмас бир армондан айтай. Демасман, «Гўрўғли султондан айтай», достончи ҳақида бир достондан айтай. Дунёи қўтирга беш кунга келиб, дарёдай тўлиб, гоҳ шамолдай елиб, дури гавҳар териб, маржон тизай деб, сўз билан элимнинг кўксин безай деб, дўмбира кўтариб юртни кезай деб хўшлашмай кетган бир меҳмондан айтай:

Жуда-жуда яқин замонда, элу-юрт тўқ, омон-омонда, Тангиҳарам деган томонда, бахшилар мўл бир маконда, Алпомиш келбатли, Рустам сифатли, Ҳотамтой ҳимматли, Жамшид жиҳотли, Қодир шоир отли битта зўр ўтди. Исми-жисмига монанд, қувваи ҳофизаси баланд, соз билан сўзни боғлашда, куй билан дилни чоғлашда шаррондоз — моҳир ўтди. Сухандон, сўзга чечан шундай бир шоир ўтди.

Биз деганингиз — бир гўл халқ, узунтил, қисқа қўл халқ, бағри бийдай кенг чўл халқ, кўзида ёши кўл халқ, дийдаси доим ҳўл халқ, олдимиздан оққан ариқмас, дарёлигин билмасдан, қуйёғочдаги чумчуқтар булбулигўелигин билмасдан, орқайин ўтиравербмиз. Соз сеҳридан семириб, куй элитса эрибмиз, оқибат олтинга алишмас, олтмишдан ошиқ достонни онг қолиб қўлдан берибмиз.

Тип-тизмалар, тоза сатрлар, бу кун соҳибларин шундай хотирлар:

Тикилса қурирди дарёнинг гуми,
Наъра тортса қулар
қўрғоннинг тими

Алқисса, у шундай зўр эди, давраларда ўрни тўр эди, айтишув уланда ўр эди. Дувдана таққан дўмбира ҳамиша ҳамдош — жўр эди. Унинг ўзи Гўрўғли, ўзи Алпомиш, ўзи Малла савдогар, ўзи Кунтуғмиш эди. Ойкелинга ошиқ ҳам, Ёзи ёзган қўшиқ ҳам, ўзи — ўзгинасийди, бир бошласа басийди:

Торбиз тиқдим
Тошбулоқнинг тошига,
Кўкартирдим кўзгинамнинг
ёшига,
Бориб айтинг,
Ойзебомдай кишига,
Келиб қунсин
палагининг бошига.
Кўп қўнмаса
палагининг бошига,
Ит қўяман
қовунининг лошига...

Қўшиқни айтмасди, чизар эди, У. Қай сўз қайси ранглигини сезарди у. Ҳар авжи нуқтада «Ҳайёр!» деб олиб, бир «Ҳақ!»дан чиқариб, бир «Ҳақ»қа солиб, диййданг тош бўлса ҳам эзар эди, У. Мантиқу мавзуни юганлаб олиб, шеваю тавзеъни кўганга солиб, дарёда балиқдай сузар эди, У. Нечалар ошуфта-лол бўлганим бор, тавсифу ташбеҳга сел бўлганим бор, оқ шеъру — кўк шеърдан кўнглимни узиб, ғарбдан Шарққа яна эл бўлганим бор. Афсус, мурид бўлиб улгуролмадим, зеро оз бўсада, бенаф қолмадим. Бироқ, минг уриниб, минг бор суринай, майли ўз-ўзимча назгўй кўринай, манов мисраларни ҳеч қоралаёлмадим, ижоднинг ҳудудсиз сўз чаманида унинг каби озод оролаёлмам:

Исфандиёр адолатли подшо (р),
Кал Ёзини минорадан ташлади.
Зўрмикан-ей, Кал Ёзининг
пирлари
Ерга тушмай кокилидан ушлади...

Ҳа, кокулсиз Ёзини пири қўллади, тошларга тикилган тарвуз гуллади, қалмоқдан қутилган «Қултойқул» қайтиб, сунбулсоч сулувнинг сочин силади

Унинг пири панд берди..

Норхол момо туну-кун лахта хун ютди, уллари тизилиб йўлларин тутди, шогирдлари бу кун бир-бирин ўтди, ана, Қаҳҳорнинг довруғи кетди. Дедилар, от ўрнини той босди, худди..

Мен ҳам не дердим...

Ай, ёронлар, Қодир шоир қайта келмайди, халойиқ, бил, шоир халқи сира ўлмайди. Дўмбирасин беринг, бирров кўзимга суртай, бир қур чертиб куйламасам, кўнглим тўлмайди:

От чопгандай гумбирлади
Деҳқонобод дараси,
Етолмайман бунча олис,
у манзилнинг ораси,
Ногоҳ недир тилиб ўтди
юрагимнинг ярасин,
Энг авжига чиқиб торинг
узилганда, дўмбирам.
Сунбул-сунбул сочларини юлди
Барчин қошингда,
Куйиб қолди Қалдирғочой
ўз кўзининг ёшига,
Гўё, аччиқ қамчи тушди
Бойчиборнинг бошига,
Ўксиб бугун, тоғдай кўнглим
бузилганди дўмбирам.
Ёрдай суйиб, алишмадим
созларнинг энг созига
Сен истадинг, етиштирдим
Гулзебони Ёзига,
Сен бўзладинг, жўр бўзладим
Келиной овозига,
Кўздан ёши маржон-маржон
тизилганда, дўмбирам
Бўйинг бичиб олганим-ай,
арчамиди, тутмиди.
Ёниб ёниб чертганим-ай,
оловмиди, ўтмиди.
Сели-себор йиғлаган-ей,
манови эл-юртмиди
Сени йўқлаб жигар бағрим
эзилганда, дўмбирам
От чопганда гумбирлайди
баланд тоғлар дараси...

Хол Муҳаммад ҲАСАН.

Бир дарёнинг ирмоқлари

ОРХОН: «ЮРТИМГА ХИЗМАТ ҚИЛАЙ, ДЕБ КЕЛДИМ»

УТГАН ЙИЛНИНГ сентябрь ойида республикамиз Президентининг ташаббуслари билан ташкил этилган Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети ўз хусусиятига кўра, таълимда бутунлай янги бир босқич бўлди. Бу билим маскани собиқ Иттифоқда иккинчи ҳисобланиб, Марказий Осиёда ягонадир. Бу университет келажакда бутун минтақа, қолаверса, Осиё мамлакатлари учун юксак малакали дипломатлар, халқаро иқтисодчилар, ҳуқуқшунослар ва журналистлар тайёрлаш имконига эга бўлган янги маскан. Ҳозирги кунда бу ерда кўплаб хорижий мутахассислар машғулотлар олиб боришмоқда. Бу ерда таълим олаётган талабалар ўзбек ва рус тилларидан ташқари инглиз, немис, француз ва бошқа хорижий тилларни ҳам мукаммал ўрганмоқдалар.

Амриқо Қўшма Штатларининг Нью-Йорк шаҳрида истиқомат қилаётган ватандошимиз Орхон БОБОҚУРБОН шундай мутахассислардан. У бир неча ойдирки, мазкур университетда талабаларга инглиз тили ҳамда сиёсатшуносликдан дарс бериб келмоқда. Орхон эндигина 24 ёшга тўлган ёш йигит. Жамоатчи мухбиримиз Зарифжон МИРЗАҚУЛОВ у билан ҳамсуҳбат бўлди.

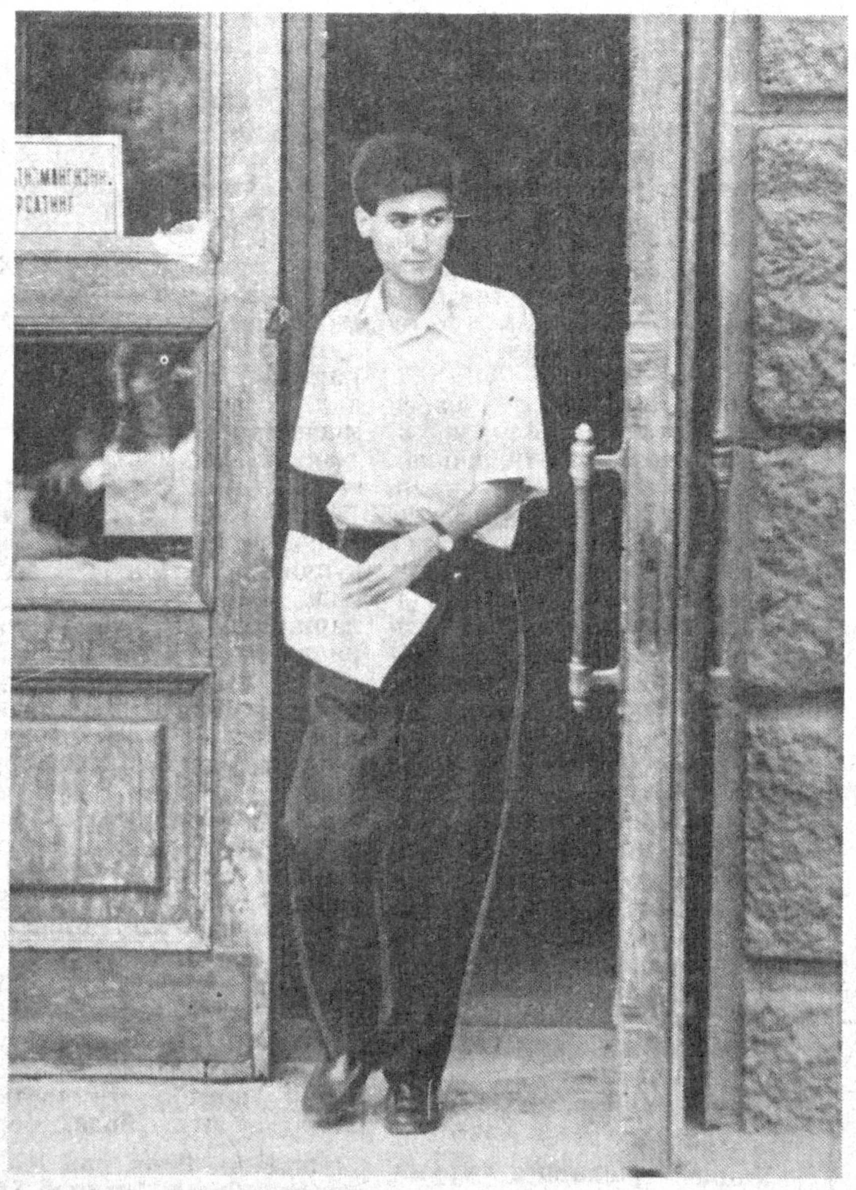

— Орхон, дастлаб ўзингиз ҳақингизда сўрамоқчи эдим!

— Ўзим Нью-Йорк шаҳрида туғилган бўлсам-да, келиб чиқишим Фарғона водийсидан. Аям қўқонлик. Дадам эса Марғилондан. 1930-йилларда боболаримиз кўпгина юртдошларимиз қатори бир қанча тарихий сабабларга кўра, Туркияга кетиб қолишган. 1965 йилда АҚШнинг Сан—Франциско штатига кўчиб боришган. У ерда бир ярим йилча истиқомат қилишгандан кейин Нью-Йорк шаҳрида қўним топишади. Ота-онамнинг мақсади ватандошлар билан баҳамжиҳат яшаш бўлган. Чунки, бизнинг ўзбек юртдошларимиз Амриқонинг бошқа штатларига қараганда, Нью-Йоркда гавжумроқ яшашади.

— Оилада неча кишисизлар!

— Оилада икки фарзандмиз, опам ва мен. Аям, дадам — жами 4 киши.

— Улар нима иш билан шуғулланишади!

— Аям уй бекаси, дадам эса тижоратчи бизнесмен. Дадамнинг ёдларидан бир воқеа ҳеч кўтарилмайди. У киши Туркиядан Амриқога кўчиб ўтаётганларида бор-йўғи беш доллар билан Америка тупроғига қадам қўйган эканлар. Шуни эслаб ҳали гапириб юрадилар. Худога шукр, ҳозир ўзларига тўқ яшайдилар.

— Опангиз-чи!

— Опам Амриқодаги фақат ўзбекистонлик ватандошларимиз орасидан эмас, туркистонликлар орасидан етишиб чиққан биринчи ҳуқуқшунос аёл. Чунки, АҚШда ҳуқуқшунос бўлиш, бу жуда қийин, ҳам шарафли. Айниқса аёл кишига. У ҳозир ҳуқуқшунослар ширкат компаниясида ишлаяпти.

— Уйланганмисиз!

— Йўқ, ҳали шошилаётганим ҳам йўқ. Чунки Амриқодагина эмас, бошқа давлатларда ҳам ёшлар келажакда ўзларининг яхши яшашлари учун барча имкониятларни яратишгач, илм олиб, ёки тижоратларини ривожлантириб, ҳаётни чуқур тушуниб, кейин оила қуришади.

— Орхон, Сиз Амриқода яшайсиз. Айни вақтда...

— Фикрингизга тушундим. Хорижда яшаётган ватандошларимиз орасида ватан туйғуси, унга бўлган ҳурмат ниҳоятда кучли, уни сўз билан ифодалаб бўлмайди. Мени болалигимдан дадам билан аям, сен ўзбексан, туркистонликсан, бизнинг она юрт — Туркистон, Ўзбекистон деган юрт. У ердан буюк олимлар етишиб чиққан. Ота-боболаримизнинг катта маданияти, юксак тарихи бор, деб кўп айтишар эди.

— Яна бир савол. Сердаромадроқ ҳисобланган тижоратчилик ёки бошқа соҳани танламасдан, нега айнан сиёсатшуносликни танладингиз!

— Ватанга бўлган муҳаббатим ҳурмати, она-юртга бўлган қизиқишим кучлилиги учун фақат сиёсатчи бўлибгина ватан тўғрисида етарлича маълумотга эга бўлишимни англаб етдим. Шунинг учун ана шу соҳани танладим.

— Қаерларда таҳсил олгансиз!

— Дастлаб 12 йил давлат мактабида саводимни чиқарганимдан сўнг Нью-Йорк давлат университетида сиёсатшунослик соҳасида 4 йил ўқиб, бакалавр бўлдим. Сўнгра, Колумбия хусусий университетида икки йил сиёсатшуносликни чуқурроқ ўрганиб магистр илмий даражасини олдим.

— Илгари Ўзбекистонда бўлганмисиз, ватан тўғрисида илк таассуротларингиз қандай бўлган!

— Биринчи марта ўтган йилнинг кузида бўлиб ўтган ёш ватандошлар учрашувига келиб, Ўзбекистонни кўрдим. Бунгача ҳам Ўзбекистонда барча соҳаларда жуда кўплаб муаммолар йиғилиб қолганлигини кўп эшитган эдим. Шу муаммоларни бартараф этиш чораларига ҳиссамни қўшиш доимо кўз олдимда турарди. Ана шундай тасаввур билан ватанга қадам ранжида қилгандим. Ҳозир ҳам шу ниятдаман.

— Орхон, сиз сиёсатчи сифатида Ўзбекистондаги ҳозирги сиёсий-иқтисодий вазиятни қандай баҳолайсиз!

— Ҳеч бир муболағасиз жуда яхши, деб баҳолайман. Иқтисодий жиҳатдан Ўзбекистоннинг имкониятлари беқиёс: дунёда бирор бир мамлакат йўққи, пахта, дон, чорвачилик, енгил саноат, машинасозлик, ер ости бойликлари, айниқса, олтин заҳираларига эга бўлсин. Бу соҳада Ўзбекистоннинг келажаги бўлмиш ёшлар ташаббускор ҳаракатда бўлишлари керак. Ўзбекистоннинг бой имкониятларидан фойдалана олишнинг ўзи улкан санъат, чуқур билим ва маҳоратни талаб қилади. Дунёдаги жуда кўп ривожланган давлатлар янги иқтисодиётга ўтишни осонликча бошидан ўтказгани йўқ. Лекин республикангиз Президентининг оқилона, юксак тажриба билан иқтисодий манфаатдорликни сиёсатдан, мафкурадан устун қўйиб, давлатни бошқариши муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда. Бу билан юртдошларимиз ҳозирги оғир шароитда ижтимоий ҳимояга олинди, аҳолининг кам таъминланган қисмига етарлича имтиёзлар яратилган. Ҳамма давлатда ҳам бундай деб бўлмайди. Айниқса, сўнгги пайтларда иқтисодий бўҳронлар ортда қолиб, ишлаб чиқаришда, саноатда сезиларли даражада ривожланиш бўлаяпти. Хусусан, хориждаги машҳур фирмалар, корпорациялар билан ҳамкорликнинг йўлга қўйилиши, бу давлатнинг келажаги буюклигидан дарак беради.

— Сиёсий воқелик ҳақида нима дея оласиз!

— Собиқ СССРнинг аксарият давлатларида ҳамон қонли тўқнашувлар кетаяпти. Уларда асосан ҳокимият талашишлар, миллий низолар ва бошқа турли хил нарсалар сабаб бўлмоқда. Худога шукрки, Ўзбекистон бу нарсалардан форих. Шу ўринда мен яна бир бор жаноб Каримовнинг олиб бораётган ташқи ва ички сиёсатларини қўллаб-қувватлашимни баён этишимга тўғри келади.

— Сиёсатчи сифатида мамлакатимизда демократия ҳақида нима дея оласиз!

— Миллатлар, шахслар эркинлигини, уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини таъминловчи мезон, бу демократия. Лекин, дунёдаги кўплаб мамлакатларда давом этаётган урушлар, ҳатто боя айтганимдай, собиқ СССРнинг айрим мамлакатларидаги қирғинбарот урушларнинг аксарияти ана шу демократияни бутунлай нотўғри, буриб тушунишдан келиб чиқади. Халқ ўртасида оддийгина, лекин чуқур маънога эга бўлган «аввал иқтисод—кейин сиёсат», деган нақл юради. Дастлаб иқтисодиётни тиклаб, қадам-бақадам демократик системага ўтишимиз мумкин. Чунки, ҳақиқий демократия бўлиши учун халқ ҳар томонлама чуқур иқтисодий, сиёсий, маданий, маърифий заминга эга бўлиши керак-да.

— Орхон, энди эътиборингизни бошқа нарсага қаратмоқчиман. Сиз ҳозир маърузалар ўқиётган жаҳон иқтисоди ва дипломатия университетини Марказий Осиё давлатлари орасида, хусусан Ўзбекистон пойтахтида очилганини қандай баҳолайсиз!

— Буни мен республика раҳбариятининг, Президент Ислом Каримовнинг узоқни кўра билиши, деб тушунаман. Чунки, ҳар бир мустақил давлатнинг ана шундай халқаро муносабатларга мўлжалланган, халқаро майдонда фаолият кўрсатадиган мутахассисларни тайёрлайдиган билим маскани бўлиши керак. Бу университет собиқ СССРнинг Москвадаги халқаро муносабатлар институтидан сўнг иккинчи бўлиб, Тошкентда очилди. Ўзбекистоннинг келажаги, жумладан ана шу ўқув юртида тайёрланаяпти, десам хато қилмайман.

— Сиз бу университетга қайси йўл билан келдингиз!

— Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси, мазкур университет ректори Саидмухтор Саидқосимов ўтган йил март ойида Амриқога бориб, Нью-Йоркда «Туркистон» жамиятида салкам 5 соат давом этган учрашувда ватандошларимизга «Ўзбекистон мустақил давлат бўлди, Ватан эшиклари Сизлар учун очиқ, Ватанни ўз кўзларингиз билан кўринг. Унга хизмат қилинг», деб кўпгина яхши маълумотлар бердилар. Шундан сўнг она юртимиз ҳақидаги тасаввуримиз жуда равшанлашди. Биринчи бор у киши бизни таклиф қилганлар.

— Бир ўзингиз келибсиз-да!

— Нью-Йорк ва Колумбия штатларида, бошқа давлатларда, шунингдек Олмония ва Туркияда жуда кўп билимдон, илмли ўзбек дўстларим бор. Энди уларни ўзим она юртга таклиф этаман. Улар ҳақиқий миллатпарвар, ватанпарвар йигитлар. Мен бориб айтмоқчиман: «Ватанимиз озод бўлди. У ерларда жуда катта буюк ишлар бўляпти». Улар буни чуқур тушунишлари лозим. Ўйлайманки, Ўзбекистоннинг мустақиллигига уларнинг жуда катта нафи тегади.

— Энди шартномалар ҳақида. Одатда хорижликлар бошқа мамлакатларга бориб ишлашлари учун жуда катта маблағлар эвазига шартномалар тузишади. Сиз эса, эшитишимга қараганда, аксинча, ўзимизнинг оддий профессор-ўқитувчиларимиз қатори рублда ойлик маош олиб хизмат қилаётган экансиз!

— Гапнинг очиғи, менинг мақсадим — Ватанимда пул ишлаш эмас. Тўғри, ўтган 7—8 ой мобайнида хорижда бир неча ўн минглаб доллар ишлашим мумкин эди. Менга энг муҳими — Ватанга хизмат қилиш. Чунки бу имконият бошқа ҳеч қачон қайтмайди.

— Орхон, озми-кўпми, бир йилча шу университетда талабаларга маърузалар ўқидингиз, уларга инглиз тилидан дарс бердингиз. Таҳсил олаётган талабаларингиз ҳақида қандай фикрдасиз!

— Талабаларни иккига бўлиш мумкин. Рус мактабида ўқиган ўзбек болалар рус тилини ҳамда чет тилини яхши билади, лекин ўзбек тилини яхши билмайдилар. Ўзбек мактабида ўқиган йигит-қизларимиз эса рус ҳамда чет тилларини яхши билмайди. Лекин мазкур университетда таълим олаётган талабалар ҳам ўзбек тилини, ҳам чет тилини жуда ҳам пухта билишлари лозим.

— Орхон, шу ўринда менинг ҳам фикрим бор. Бу университетда таълим олаётган талабалар келажакда дунёнинг турли давлатларида мустақил Ўзбекистон номидан иш юритишади. У мамлакатдагилар ҳали ўзбек халқи, миллатдошларимизнинг ўзбекона фазилатлари ҳақида етарлича тасаввурга эга эмас. Улар ана шу бўлажак вакилларимиз орқалигина ўзбеклар ҳақида тасаввурга эга бўлишади. Дунёда ўзбек деган миллат, аҳолиси 22 миллиондан кўпроқ Ўзбекистон деган юрт борлигини билишади. Шунинг учун бу ерда таҳсил олаётган талабалар билимдон, ҳар томонлама баркамол бўлишлари керакда. Шундай эмасми!

— Жуда тўғри айтдингиз. Бунинг учун талабалар ўз устида жуда кўп тиним билмай ишлашлари керак. Афсуски, улар кўпинча вақтларини беҳуда нарсаларга сарфлаб, ундан унумли фойдаланмайдилар. Амриқода бунинг тескариси. У ерда талаба ҳар бир дақиқани олтинга тенг деб ҳисоблайди ва вақтдан қандай фойдаланишни яхши билади.

— Талабалар билан ишлашда сизни ҳайратлантирадиган воқеалар ҳам бўлиб турадими!

— Айрим талабалар чет тилини жуда яхши билади. Натижада мағрурланиб кетиб, ўзини деярли олий маълумотли санаб, дарсларга ҳам кирмай қўяди. Улар илм олишга энди эшиклар очилганини сезишмайди, чоғимда. Чет тилини билиш бу биринчи босқич. Чунки жаҳон иқтисодига, халқаро муносабатларга, жаҳон ҳуқуқ-муаммоларига, шунингдек, халқаро журналистикага ва бошқа соҳаларга оид китобларнинг энг муҳимлари инглиз, француз, немис ёки бошқа тилларда. Улар бу китобларни топиб ўқиш ўрнига вақтларини зое кетказишяпти. Бу жуда ачинарли, албатта.

— Халқаро майдонда фаолият кўрсатишга мўлжалланган мутахассисларни тайёрлайдиган бу университет билан АҚШдаги шу каби университетлар орасида қандай фарқ бор!

— Гапнинг рости, бу ёш университет билан Амриқо университетларини қиёслаcак, бу нотўғри бўлади. Мен ишонаманки, бир неча йилдан сўнг бу университет жаҳонга танилган университетлардан бири бўлади. Ҳозир бу ерда шунга яраша катта замин яратилмоқда. Билим маскани жамоаси жуда зўр фидойилик билан хизмат қилмоқда.

— Орхон, бу университетни хориждаги билим масканлари билан бевосита рақобат қила оладиган даражага етказиш учун нималарга кўпроқ эътибор бериш керак деб ўйлайсиз!

— Хориждаги шу каби университетлар билан ҳамкорликни кенг йўлга қўйиш керак. Мен хурсандманки, бундай алоқалар ривожланиб боряпти. Яқинда Амриқонинг кекса, тажрибали элчиси Рожер Кёрк бу ерда дарс олиб борди. Илгари у бир неча давлатларда Амриқонинг элчиси бўлган. Шу киши ҳам талабалар билан суҳбатлашиб, АҚШ сиёсати тўғрисида лекциялар ўқиди. У киши кўпроқ ташаббус талабалар томонида бўлиши кераклигини, ҳар хил халқаро тадбирларни кўпроқ ўтказиб туришни, бу борада ўзлари мустақил иш юритишларини таъкидлаб ўтди.

Шуни айтиб ўтишим керакки, бу ёш билим масканида хорижий давлатларнинг элчилари билан учрашувлар бўлиб ўтаяпти. Яқинда Ҳиндистон Республикасининг элчиси билан талабаларимизнинг учрашувидан сўнг олтита иқтидорли талабани элчи жаноблари Ҳиндистондаги шу каби олий ўқув юртида ўқитиш учун олиб кетадиган бўлди. Демак, Ҳиндистонга борадиган талабалар Ҳиндистон, Покистон, Шри-Ланка, Непаль ва бир қатор шу минтақадаги давлатлар билан, унинг сиёсати билан яқиндан танишади. Демак, улар келажакда ана шу жойларга Ўзбекистоннинг ишончли вакиллари бўлиб кетиши мумкин. Шунингдек, Англиядаги Лидс университетининг профессори жаноб Клифф Лойнель келиб университетимизда бир ой мобайнида лекциялар ўқиб, икки талабани Лидс университетига таклиф этди. Мен ўзим Туркиядаги бешта университетга бориб, хусусан энг йирик саналган Билкант университети билан ҳамкорликни йўлга қўйиш учун шартномалар тузиб келдим.

* * *

СУҲБАТИМИЗ узоқ чўзилди. Шундан сўнг биз у билан бир неча бор учрашдик. Ҳар гал учрашганимизда у университет аудиторияларида инглиз тилидан талабаларга дарс ўтаётган бўларди, ёхуд тест топшираётган талабаларга йўл-йўриқлар, консультациялар бериб турарди. Сўнгги бор учрашганимизда «Энди Амриқога қайтаяпман. Тўғриси, у юртни ҳам соғиниб қолдим», деди. Биз унга келажакдаги эзгу ижодий ишларига муваффақиятлар тилаб қолдик.

* * *

ТАҲРИРИЯТДАН: Ушбу суҳбат босишга тайёрланаётган пайтда Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университетидан шундай хабар келди. Талабалар Орхон Бобоқурбоннинг АҚШга қайтиши муносабати билан кузатув кечаси ўтказдилар. Ҳақиқий фидойи, ватанпарвар ва зиёли шаънига илиқ сўзлар айтилди. Унга эсдалик совғалари топширилди. «Биз Сизни Ватанимизда кутамиз», — дейишди ёшлар.

Орхон БОБОҚУРБОН истиқлолга эришган Ўзбекистонга меҳр кўзи билан қараб, бу меҳрни амалий ишлари билан исботлашга тайёр турган асл ватанпарварларнинг бир вакили холос. Биз бундай холис ниятли кишилар билан ҳали кўп учрашамиз. Бунга шубҳа йўқ. Дилларимизни тўлқинлантириб турган орзу-истакларимиз ҳам шу: Мустақиллик шарофати билан Ватанимизга келиб, Орхондай сидқидилдан хизмат қиладиган ҳамюртларимиз сафи кенгаяверсин.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

АҚШнинг Сиэтл шаҳрида Эмикохоним Накамура «Тошкент» рақс ансамблини ташкил этди. Ансамблда ўнга яқин раққоса иштирок этмоқда. Ансамбль дастуридан ўзбек, тожик, озарбайжон ва бошқа Шарқ халқлари рақслари ўрин олган.

Суратда: «Тошкент» ансамблининг афишаси.

ИСРОИЛ—ЛИВАН: БУГУНГИ ВАЗИЯТ

Байрутдан хабар қилишларича, Исроил танклари Ливан жанубидаги «хавфсизлик зонаси»нинг Ғарбий Бекаа рўпарасидаги ноҳиясига келтириб қўйилмоқда. Бу ноҳия тўппа-тўғри Сурия—Ливан чегарасига туташдир. Аскарлар тушган ва ҳарбий техника орттирилган жанговар машиналар бу ерга турна қатор келиб турибди.

«Ан-наҳор» газетасининг ёзишича, кеча бу ерга 450 десантчи, 18 та «Меркава» танки, 22 та олисга отувчи тўп, 40 тача бронетранспортёр келтириб қўйилди. Маҳаллий шарҳчиларнинг фикрига кўра, «хавфсизлик зонаси»да ҳарбий куч намойиш этилиши Ливан билан Сурияга тазйиқ ўтказиб, уларни Ислом жангарилари ва фаластинликларнинг хуружларини тўхтатишга мажбур этиш мақсадини кўзлайди.

Коинот ва тижорат

МОСКВА. Байналмилал ва текин фазовий қўшма парвозларнинг даври ўтган кўринади. Эндиликда фазода ҳам «муллажиринг»сиз ишингиз битмайди. РАТА-ТАСС мухбирига ишончли манбалардан маълум бўлишича, француз фазогири Жан-Пьер Эньеренинг Россия фазогирлари билан ҳамкорликда орбитада ўтказаётган бир кеча-кундузи салкам бир миллион доллар туради.

Шунга қарамасдан, фазо бозори авжида. Аллақачон Франция, АҚШ, Оврупо космик агентлиги 1995 йилгача «пуллик фазо сайри» учун рўйхатга ёзилишди. Озроқ кечиккан Канада эса 1996 йил учун навбат олди.

Японияликлар ёрдами

АЛМАТИ. Япония ҳукумати Қозоғистон ҳукуматининг илтимосини инобатга олиб, республиканинг тошқиндан зарар кўрган шимолий ва шимоли-ғарбий минтақаси аҳолисига шошилинч ёрдам кўрсатишга қарор қилди. Қозоғистондаги Япония элчихонасининг биринчи котиби Хироки Токунаганинг айтишига қараганда, қисқа фурсатда Япониядан Атирау (собиқ Гурьев) шаҳрига бошпанасиз қолганлар учун чодир, кўрпа ва бошқа керакли буюмлар келтирилган.

Япония дипломатининг таъкидлашича, Қозоғистонга 8 миллион 325 минг долларлик озиқ-овқат ва дори-дармон ҳам ажратилди.

Нархлар ошмоқда

ЕРЕВАН. Куни кеча Арманистон ҳукумати алоқа ва коммунал-маиший хизмат нархининг яна ошгани ҳақида хабар қилди. Энди бир киловатт-соат электроэнергия учун тўрт сўм тўланади. Табиий газ нархи эса беш баробар ошди.

1 августдан Арманистонда нон ҳам қимматлашади.

(УзА).

ЖУРНАЛИСТЛАР ҲАЛОК БЎЛИШИГА ЙЎЛ ҚЎЙИЛМАСИН

Дарғазаб оломон Рейтер ва Ассошиэйтед пресс ахборот маҳкамаларининг тўрт нафар мухбирини Сомалида тилка-пора қилиб ташлагани ҳақида илгари хабар берилган эди. Халқаро журналистлар уюшмаларининг конфедерацияси марҳумларнинг қариндошларига, ёр-биродарларига ва таҳририят жамоаларига ҳамдардлик билдирди. Конфедерация раисининг биринчи ўринбосари Владимир Сухомлиновнинг РАТА-ТАСС мухбирига айтишича, «Бу фожиа журналист касби ҳозир нақадар хатарли эканининг яна бир исботидир». Қаламкаш дўстларимизнинг ҳалокати ҳақидаги ташвишли хабарлар дунёнинг кўпгина минтақаларидан ва МДҲ мамлакатларидан келиб турибди. Бурчини адо этгани можароли жойларга бораётган қуролсиз кишиларни ўлдириш халқаро ҳуқуқ меъёрларини қўпол равишда бузишдир.

Кўпинча тинч аҳоли каби журналистлар ҳам, деди Сухомлинов, сиёсатчиларнинг ҳаддан ортиқ манфаатпарастлиги жабрини тортмоқда.

Халқаро журналистлар уюшмалари конфедерацияси жаҳон ҳамжамиятига, давлатларнинг ва сиёсий партияларнинг раҳбарларига мурожаат этиб, қалам, диктофон, фото ёки телекамерадан бошқа қуроли бўлмаган кишиларнинг ҳалок бўлишига йўл қўймаслик учун ҳамма чораларни кўришга чақирди.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

УЗИ 60 ЁШДА, КЕНЖАТОЙИ 1 ЁШДА

● АРГЕНТИНАЛИК Юдит Эспиноза дунёда энг кўп болалик она ҳисобланади. У 13 ёшида турмушга чиққан бўлиб, шу кунгача 74 нафар фарзанд кўрган. Улар орасида эгизаклар, ҳатто уч эгизаклар ҳам туғилган. Ҳозирги кунда 60 нафари тирик. Улардан 33 нафари Юдит билан бирга уч хонали уйда яшайди. Юдитнинг энг кичкина фарзанди ҳозир бир ёшда, ўзи эса 60 ёшда.

ТЕЗ ГАПИРУВЧИ ШАРҲЛОВЧИ

● ЯҚИНДА Британия радиосининг спорт шарҳловчиси тез гапириш бўйича рекорд ўрнатди. У атиги 30 сония ичида 176 та сўз айтишга улгурди. Маълум бўлишича, одамзотнинг меъёрий сўзлаш тезлиги 1 дақиқага 140—160 та сўз тўғри келаркан. Демак, шарҳловчи меъёрдан салкам 2 ярим баравар тез гапирган.

«АЛИМЕНТ»ЧИ РЕКОРДЧИ

● АМРИҚОЛИК Гленн Вульф хотинбозликдан рекорд ўрнатмаган бўлса-да, ҳар қалай «алимент» тўлашда дунё бўйича рекорд ўрнатган. У 26 марта қонуний уйланган ва 26 марта қонуний ажрашган. Ҳар бир хотинидан бир-икки нафар болалари бор. Шунинг учун барча болаларига «алимент» тўлайди. Унинг шу кунгача тўлаган «алимент»ини ҳисобласангиз, 1 миллион доллардан ошиб кетар экан.

МУШУК... ЖЎЖА ОЧАДИ

● ЗАИНСК туман марказида яшовчи бир кишининг мушуги ғойиб бўлиб қолди. У мушугини жуда яхши кўрарди. Шунинг учун унга Марказа деб жуда яхши исм ҳам қўйиб қўйган эди. Соҳиб „Маркизани роса қидирди ва уни... товуқ инидан топди.

Маълум бўлишича, мушук беш-олтита тухумни босиб ётган экан. Маркиза жўжа очишга шунчалик берилиб кетган эдики, ҳатто соҳиб уни ўрнидан туришга мажбурласа-да, неча кундан бери оч ётган бўлса-да, турмади. Охири соҳиб овқатни Маркизанинг олдига олиб келиб беришга мажбур бўлди. Маркиза яқинда жўжа очиб қолса керак, деб хабар беради «Советская Татария» газетаси.

Халқ рассоми Раҳим Аҳмедовни билганлар бу санъаткорнинг чизган суратлари ва унвонлари кўпми ёҳуд истеъдодли шогирдларми, деган саволга ўзларича жавоб излаб юришади. Рост, Раҳим Аҳмедовнинг унвону суратлари ҳам, истеъдодли шогирдлари ҳам бир талай. Яқинда машҳур рассом ташриф буюрган мамлакатлар саноғи яна биттага ортадиган бўлди. Қардош Туркия Республикаси билан истиқлолга юз тутган Ўзбекистон Республикаси ўртасида ривожланиб бораётган сиёсий-иқтисодий ва маданий алоқалар ўзбек рассомлари саркорининг бу мамлакатда шахсий кўргазмаси ва шогирдларининг асарларидан намуналар намойиш этилишига йўл очди. Бошкент Анқарадаги Камол Ота Турк номли Миллий Санъат музейида «Раҳим Аҳмедов ва унинг шогирдлари» деган кўргазма очиладиган бўлди. Унда Акмал Икромжонов, Имёр Мансуров, Муҳаммад Нуриддинов, Собир Раҳматов ва Раҳмон Шодиев каби шогирдлар ва устознинг юзга яқин асарлари намойиш этилади.

СУРАТДА: Раҳим Аҳмедов, «Олма оталик қиз», «Аёл сурати», «Тоғлардаги чошгоҳ», «Саратон» сингари ажойиб суратлари қуршовида.

Р. ШАГАЕВ (ЎзА) сурати.

«АФҒОН ДАЛА» БОЛАСИ

УНИ АВВАЛ тушунишмайди. Қўл силташди. «Афғоннинг таъсири бу, сал асабийроқ, билиб-билмай гапираверади» деганлар ҳам бўлди. Айримлар эса уни четга имлаб, очиқчасига «жўра, нима қиласан, бошни оғритиб, ер оламан дейсан. Унинг азобини биласанми ўзи? Одамлар ўз томорқасини эплолмайдию, сен бўлсанг...» дейишди ҳам. У бу гапларни эшитмасди.

Моҳирбекка бир нарса алам қиларди: Майли, шўро-афғон уруши қатнашчиларини биров «қотил» деди, бошқаси «босқинчи» деди, яна кимдир «байнал милалчи» деб атади. Чидади. На илож? Лекин... урушда ҳалок бўлганларнинг айби не? Тириклар ўз кунини кўриб кетар. Жонлари омонатга қолди. Аввало шу яратганга, сўнгра тақдирларига минг битта ҳамдлар айтса арзийди. Марҳумлар... Уларнинг ортида бўзлаб қолган онаизорлари, падари-бузрукворлари, суюкли қизлари, жигаргўшаларию-фарзандларининг кўнглига ким таскин беради? Уни қийнаётган нарса аслида шу эди. Қандай қилиб бўлса-да, уюшмага ер олиб жабрдийдаларга ёрдам беради. Майли, ким нима деб сўкса, сўкаверсин.

Унинг тушларига урушлар кириб чиқади. Бомбалар портлайди. Снарядлар ёғилади. Чинқириқлар... Тунлари уйғониб кетади. Эсига барибир афғонда кечган кунлари тушаверади. Йўқ, яхшиси, эсламасин.

1984 йили афғондан қайтди. Ўша йиллари вазият ёмон. Сирлар яширин. Ҳеч ким дарёнинг у тарафида нималар бўлаётганини билмайди. Гоҳо «Время»нинг мухбири Лешинскийнинг ярим чин, ярим ёлғон репортажларини кўрсатиб қолишса, термулиб турган ота-оналар йиғлаб-сиқтаб олишарди.

Моҳирбек уйига келганидаёқ касалхонага тушди. Қизиб, ёниб кета бошлади. Иссиқлик даражасини дўхтирлар олти ойгача туширишолмади. Уйдагиларининг кайфияти ёмон. Гоҳ Фарғонага, гоҳ Тошкентга олиб чопишди. Сал ўзига келиб қолди. Орадан икки йилча вақт ўтди. Уйда куни ўтмай қолди. Ишга кирай деса қўрқади, яна иссиғи ошиб кетади. Охири ўйлаб-ўйлаб маиший хизмат кўрсатиш техникумига ўқишга кирди. Тугатгач, Қиргулидаги автомобилларга техник хизмат кўрсатиш устахонасида ишлай бошлади. Бир куни яна тоби қочди. Дўхтирлар назоратидан сўнг унга иккинчи гуруҳ ногирони деган ҳужжат беришди. Бир куни...

Уйидан чақириб олиб кетишди. Комсомолдагилар ҳам аввал ҳеч нарса дейишмади. Бир пайт Охунбобоев тумани афғончилар уюшмасининг конференцияси ўтаётганини айтишди. Кўп гап-сўзлар бўлди. Уюшмага Моҳирбек Усмоновни раис этиб сайлашди. Ташвишлар шундан кейин бошланди...

ЎЗИНИНГ ҲИКОЯСИ:

— Бу 1990 йилдаги воқеа. Аъзоларимиз 385 нафар эди. Шуларнинг саккизтаси ногирон, саккиз нафари... ҳалок бўлган. Уларни рўйхатлардан ўчириб бўладими? Тирикларининг ташвишлари бошимдан ошиб ётар, бири даволанишга йўлланма сўрайди, бошқаси машина, биттасини ишга жойлаштириш керак. Хуллас, ишониб қўйишди, оқламасам бўлмасди. Марҳум дўстларимнинг оилаларига кунора борадиган бўлдик. Маблағ топмасак, ўзимизниям, бировниям боқолмасдик. Одамзотнинг юзи иссиқ. Пул сўраш, ёрдам беринг, хайрия қилинглар дейиш азоб эди. Хайрият, кўпчилик бизнинг савоб йўлида бошлаган илк қадамларимизни тушуниб, қўлларидан келганича ёрдам, мурувват кўрсатишди. Абдулла Раҳмонов номидаги давлат хўжалиги, Фарғонадаги нефтни қайта ишлаш корхонаси, «Победа», Калинин давлат хўжаликлари баҳоли қудрат бизнинг ҳисобимизга маблағ ўтказиб беришди. Ўша биринчи йили ҳисобимизда 25 минг сўмимиз бор эди. Бу энди 90-йилларда катта пул. Ўзимизни анча ўнглаб олдик. Шу йили Охунбобоев тумани комсомол қўмитаси биринчи котиби Шавкатжон Шаропов анча ёрдам берди.

Иккинчи йили яна йигитлар билан йиғилиб ўйлашиб олдик. Энди кимнинг қўлига қараймиз? Йўқ, бунақаси кетмайди. Ер олиб ишлаймиз, дедим. Баъзиларга бу эриш туюлди. «Ортиқча даҳмаза, жанжали кўп» деганлар ҳам чиқди. Муовиним Набижон Мирзаев билан кирмаган маҳкамамиз қолмади. Аввалига кўтчилик раҳбарлар бизларни тушунишмади. Янаям ким билади, балки тушунишган бўлсалар-да, бизга ишонишмаганми? Ниҳоят, туманимиз ҳокими ўзгариб қолди. Тошмат ака Ғаниев келгач, у киши билан ошкора гаплашдик. Ниятимизни тушунди. Икки кун ўтиб, «Ғалаба» жамоа хўжалигининг Солижонобод чўл участкасидан ўн гектар ерни уюшмамизга ёрдамчи хўжалик сифатида муддатсиз беришди...

Шу-шу бутун Фарғонада гап тарқалди: «Солижонободда «Афғон»лар даласи пайдо бўлибди....» Иш бошлангунча анча қийналишди. Қумлоқ ер эмасми, меҳнати кўп бўлди. Баҳор кунларининг бирида «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги раиси Ҳомиджон Маърупов Моҳирбекни чақириб экиш учун чигит бериб юборди. 7 гектарига чигит, қолганига маккажўхори, қовун-тарвуз экишди. Ўтган йил ёмон келди. Чигит унар-унмас ҳаммаёқни ўт босиб кетди. Чунки бу ерга аввал узлуксиз 17 йил беда экилган экан. Лекин йигитлар ҳалол ишлашди. Бир ёғи ғурур устунлик қилди. Боиси, шунча талашиб-тортишиб ер олишган. Бирон гап бўлса, уларга тегади. Мўйдин Аҳмедов, Абдираҳим Шерматов, Муҳсин Аҳмадалиев ва Моҳирбекнинг ўзи даладан келмади. Барибир баҳорнинг охиригача ва ёзнинг бошларида ёққан тинимсиз ёмғирлар ҳосилга қаттиқ таъсир қилди. Ғўзалар кеч етилди. Шундаям ишлов яхши берилгани фойда қилди. Бўлмаса...

8 тонна ҳосил олишди. «Ғалаба» жамоа хўжалиги раиси, фидойи инсон Боқижон Эргашев «афғончи»лардан пахтани қабул қилиб оларкан, йигитларни ўкситгиси келмади. Аксинча, уларнинг кўнглини кўтарди. «Қанча тола чиқса, бойроқ харидор топиб, пулини сизларнинг ҳисобларингга ўтказиб бераман!» деди. Ярмини сотиб, ярмини уюшмага ўтказдириб, ваъдасининг устидан чиқдиям. Аммо қовун-тарвузлари ҳосил бермади. Палаклар ҳосилга кираётганида сўлиб қолди...

Афғончилар уюшмаси... Аввалига Ўзбекистонда нечта туман бўлса, шунча бундай уюшма тузилгани рост. Бугун ҳеч ким айтолмайди: Уларнинг нечтаси ёпилди, нечтаси ишлаяпти? Негаки, ҳозирги шароитда ҳар қандай ташкилот ҳам ўз аравасини ўзини тортолмаса ёпилиб кетиши ҳеч гапмас. Бир ёғи ўз аъзоларини ҳимоя қилиш, шунингдек, моддий томондан қўллаб-қувватлаши шарт. Бир ҳисобда Моҳирбек ишнинг кўзини биладиям. Агар шу ерни олмаганида нима бўларди? У агар ўзини ўйлаганида ҳам осмон узилиб кетмасди. Лекин у бундай қилолмасди. Ўртада ХОТИРА деган катта сўров турибди. Шунинг учун ҳам шу йилнинг 15 февралида Ўзбекистон ойнаи жаҳонининг «Ёшлик» таҳририяти ҳамда «Туркистон» газетасининг бир гуруҳ ижодкорларини чорлаб катта йиғин ўтказиш зарилмиди? Қанча ташвиш, югур-югурлар. У буларни ҳеч қачон миннат қилмайди. Ўша куни туман ҳокимиям кун бўйи «афғончи»лар билан бирга бўлди. Ҳалок бўлган йигитларнинг оилаларига ун, совға-салом тарқатиб, ота-оналарини, жигарбандларини байрамга таклиф этишди: Дўстларини хотирладилар. Шу куни...

Шу куни Моҳирбекнинг кўзларига ёш келди. Аламданмас, севинчдан. Шаҳид кетган қондошлари руҳини бир кунгина шод этолганидан ўзини тутолмади. Эсига тушди. Урушни сўкди. Кимдир елкасига туртди. Юпатди. Уни тушунмаганлар кулдиям.

Отаси Аҳмаджон ака донғи кетган муаллим. «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи». Катта оиланинг бошлиғи. 6 ўғил, 5 қизни тарбиялаб вояга етказган. Анча қаттиққўл. Аммо Моҳирбекнинг кўнглига қарайди. Койимайди, йўл кўрсатади. Хатоларини тузатади. Чунки она меҳрига тўймаган ўғлининг (Моҳирбек уч ёшга тўлганида онаси Тўхтахон опа қазо қилган экан) марҳум биродарларига кўрсатаётган меҳр-мурувватини тушунади...

Яқинда қизиқ бўлди десангиз. Моҳирбек анчадан бери шу ҳақда ўйлаб юрувди. Бир куни туман халқ таълими бўлимидагиларга маслаҳат солди: «Рухсат берсангизлар афғонда ҳалок бўлган дўстларимдан учтаси ўқиган мактабларнинг энг аълочи ўқувчилари учун махсус стипендия таъсис этсам...» Улар суюниб кетишди. Кўп ўтмай 34-мактабда Умаржон Содиқов, 28-мактабда Ҳомиджон Абдураҳмонов, 8-мактабда Шоир Тўхлиев номидаги махсус стипендия (ҳар бири 500 сўмдан)лар таъсис этилди. Чорак якунида эса уюшмадагиларни мактабларга ҳам таклиф этишди. Яна бир қувончли томони, уюшма агар шу ўқувчи мактабни фақат аъло баҳоларда тугатса, ҳатто олий ўқув юртига киришида ҳам ёрдам беришни ўз зиммасига оларкан.

Моҳирбекнинг истиҳола ила айтган бу таклифи бугунги кунда Охунбобоев туманида ёйилиб кетди. Қатор давлат ва жамоа хўжаликлари ҳам кўпгина мактабларни ўз оталиқларига олишиб, махсус стипендиялар таъсис этишяпти...

Тўғриси, у билан афғон уруши ҳақида гаплашмадик. Истамади. Кейин тушундим. Даҳшатли ўйинни кўриб келди. Тирик қайтганига гоҳ ишонади, гоҳ... Унинг тириклиги афғонда жон берган дўстлари олдидаги қарзи. Уларнинг ўрнига яшаяпти. Нафас олаяпти. Ишлаяпти. Лекин унинг учун бу қилган савоблар ҳали оздай. Битта умр етармикан, бу қарзларни узиши учун?

Деҳқонобод деган қишлоқда таваллуд топган. Аммо қишлоғига сиғмайди. Ҳув олисдаги «Афғон дала»га кетгиси келади. Шу ёқ тинч кўринади. Икки-уч кунлаб қолиб кетади. Далада бошқача яшайди. Аёли Гулчеҳрахон бўлса безовта. «Уйда қолса туни билан алаҳсираб, кимларнидир чақириб чиқади. Далага кетаман, ўша ёқ тинч, дейди. Қизлари Гулноза, Гулҳаё, кичкинтойи Бобурмирзони соғинса келади...»

ЎТГАН ҳафта Фарғонага йўлим тушди. Моҳирбекни сўроқладим. «Афғон дала»да экан. Кўришдик. Асабий ҳолатда юрганди. «Бу ёғи ёз тугаб қолди. Далага қаранг, экинларимнинг ривожи паст. Бемаҳал ёққан дўл, ёмғир экинларимни синдириб кетди. Эҳ, бу йил қанча ниятларим бор эди-я? Охири бахайр бўлсин-да, ишқилиб...» дея ўксиб гапирди. Сўнг даланинг ўртасида куймаланиб юрган «афғон»ларни шийпонга— тушликка чақирди...

Норқобил ЖАЛИЛ.

Мавзуга қайтиб

ЧЕТГА ОҒИБ КЕТМАНГ

Бугунги кунни, ҳар бир тонгни газетасиз тасаввур этиш қийин, гарчи бугунимиз иқтисодий тангликни бошдан кечираётган бўлса-да. Шунинг учун ҳам ҳар куни эрталаб матбаа дўкончалари олдида одамлар навбатга туриб, газета олаётганини кузатасиз. Демак, одамларни бугунги ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий жараён қизиқтиради. Демак, эртанги кун нима бўлади, деган ўй улар юрагига ҳам чўғ солади.

Дарҳақиқат, эртанги кунимиз қандай бўлади? Газета дўкончалари олдида ўралашиб юрганингизда шу ўй хаёлингизга келса, қўрқиб кетасан киши. Сабаб дўкончаларда газета турлари шунчалар кўпки, ҳатто номини биринчи бор эшитаётганларингиз ҳам талайгина. Бироқ гап газета турларининг кўплигида эмас, негаки, уларни одамлар олишяпти, ўқишяпти. Демак, маърифатга қизиқиш бор, зеро, маърифат бор жойда тош-тарози бор. Фақат гап газеталар бераётган материалларнинг салмоғида. Худди шу нарсани ўйлаганингда баданингда титроқ туради. Негаки, сотувда тутуруқсиз газеталар ҳам кўпайиб кетган. Уларни кўриб ҳайрон қоласан. Бундай газеталар қаёқдан пайдо бўлмоқда?

Тўғри, уларнинг Ўзбекистонда босилмаслигини биламиз, аммо қайси йўллар билан Ўзбекистонга кириб келмоқда? Масалан, «СПИД-инфо» — Ўзбекистонда босилмайди, лекин сотилади, ёки «Танс» журнали — юртимизда чоп этилмайди, бироқ газета дўкончаларида бор. Уларнинг иккovида ҳам бошдан оёқ бемаъни, пардасиз хабарлар-у, қип-яланғоч эркак ва аёлларнинг суратлари чоп этилади. Ёки, «Супермен» газетасини олинг, у ҳам беъманиликда қолишмайди. «Аргументы и факты» газетасининг иловаси бўлмиш «Я молодой», «Здоровье» ҳам ҳар замонда «айнаб» туради.

Хўш, ўзбек кишиси бу газеталардан қандай озуқа олади ёки ёшларга қандай таъсир этади? Албатта, ёмон. Улар дунёқарашни, миллий руҳиятни, эътиқодни ўзгартиради. Бепардалик ўзбекка хос эмас. Ўзбекда имону-иффат кучли, ор-номус, уят кучли, орият ва қаҳр кучли. Шунинг учун ҳам бу газеталар ўзбекнинг қаҳрига учраши аниқ ва учраяпти ҳам. Бироқ, уларнинг республикамизга оқиб келиши нега тўхтатиб қўйилмаяпти? Ахир миллий қадриятларимиз, ўзлигимиз энди тикланаётган пайтда навниҳол мафкурамизни лойқалатиш кимга керак бўлиб қолди экан? Бундан, албатта, ўзимизни асрамоғимиз керак. Акс ҳолда...

Маълумки, новда навниҳол пайтида эгилувчан бўлади, қаёққа эгсанг ўша ёққа эгилаверади. Аммо танаси қотгач эса эгилишига рўйхушлик бермайди. Мустақилликка эришган республикамиз газеталарида ҳам шундай жараённи кузатаяпман. Ҳозирги иқтисодий танглик даврида бир оз бўлса-да, моддий аҳволини яхшилаш мақсадида барча газеталар турли рекламаларга ружу қўяётгани ҳам рост. Лекин бу ружу кўр-кўрона бўлмаслиги керак. Тўғри, хориж газеталарини рекламанинг маърифий салоҳияти эмас, моддий салмоғи қизиқтиради. Шунинг учун ҳам барча турдаги рекламаларни беришаверади. Бизда ҳам ҳозир айрим газеталар саҳифалаб сигареталарни реклама қилишмоқдаки, бу ўйланмай қилинган ишнинг оқибатидан ўзга нарса эмас. Тўғри, компания ё фирма реклама учун кўп пул тўлаган бўлиши мумкин. Бироқ бу дунёда пулга сотилмайдиган нарсалар ҳам бор. Бунинг устига ахир «Соғлом авлод учун» деган энг олий мақсад сари бормоқ ҳозирги кунимизнинг долзарб вазифасига айланган. Соғлом авлод ўстириш учун эса соғлом она сутидан ташқари соғлом мафкура ҳам зарур. Шунинг учун навниҳол, тоза мафкурамизни бўлмағур рекламалар билан ифлослантирмаслигимиз керак. Бу борада пермлик радиожурналистлардан ўрнак олсак арзийди. Улар яқинда «Мусаффо эфир» кунларини ўтказишди. Шу муносабат билан радиожурналистлар нафақат Перм вилоятида, балки бутун Россияда биринчи бўлиб, тамаки ва спиртли ичимликларни реклама қилишдан воз кечишди.

Менинг университетда яхши кўрган ўқитувчим бор, Тўланбой ака деган. У бундан 2 йиллар муқаддам Америқода бир йил ишлаб келди. Ўша мўътабар зот бир гапни менга айтиб берувди:

83-йилларда бутун дунё бўйича мактаб ўқувчиларининг олимпиадаси ўтказилади. Ўша беллашувда япон ўқувчилари биринчиликни олишади, америқолик ўқувчилар эса олтинчи ўринга зўрға «илашади». Ўшанда Америқо журналистлари «Миллат хавф остида. Ўқувчиларимиз олтинчи ўринга зўрға чиқишди. Бу — эртага компанияларимиз, бир сўз билан айтганда, ишлаб чиқариш ўлади, деган сўз, бу — иқтисодиёт издан чиқади дегани демак, келажагимиз жар ёқасида» дея матбуотда жар солишади. Ўшанда Америқо ҳукумати буни тушунган ва шунинг учун ҳам таълимда бир қатор ислоҳотларни амалга жорий этадики, натижада «таназзул»дан чиқиб олади.

Хўш, бу гапнинг юқоридаги мавзуга нима алоқаси бор, дегувчилар ҳам чиқиб қолса керак. Гап маънавий тарбия, мафкуравий таъсир ҳақида кетар экан, албатта, алоқаси бор. Негаки, мафкуравий таъсир ўз ўқидан четга оғиб кетмаслиги лозим. Шу важдан ҳам бу масала хусусида ҳозирдан «аюҳаннос» солмасак, кейин газак олиб кетиши мумкин.

Ёшлигимда эшитардим: «Чет эл телевидение ё радиосида бирор-бир кўрсатув ёки эшиттириш берилаётган бўлса шартта тўхтатиб, ҳар хил рекламалар (орасида уятлилар ҳам бор) берилади ва яна кўрсатув давом эттирилаверади», деб. Ўша пайтларда бизда рекламалар берилмасди, берилса ҳам одамларни ўқишга, маърифатга чорловчи рекламалар, яъни тош босадиганлари бериларди. Бир ҳисобдан ўшандай қилингани ҳам тўғридек туюлади. Ахир бизда реклама Оврупо рекламасидан ажралиб туриши керак. Бу борада ишлар Оврупадан кўр-кўрона кўчирилмаслиги шарт. Шу ўринда «Ташкентский неделя»да берилаётган эълонлар хусусида ҳам тўхталиб ўтмоқ жоиз.

Тавба, мен бир нарсани ҳеч тушунолмайман ва ўз дунёи-тўфонимга сиғдиролмайман ҳам. Ахир ориятли, номусли, ҳаёли, иболи ва ҳоказо фазилатларни ўзида мужассам этган ўзбек аёли ёки қизи ҳеч бир замонда ўзини очиқ бозорда ошкора сотганми? Ёки «Мен эрга талабгорман» дея эр қидирганми? Бу ишлар ор-номусу, минг хил ҳадик ва андиша орасида қилинган. Энди газетадаги эълонларга қаранг: «Мен фалончи, писмадончи миллатга мансубман, ёшим бунчада. Эр керак». Тўғри, баён сал қўполроқ чиқди, аммо бу турдаги эълон минг хил сержило сўзлар билан сайқаллангандаям бу иш барибир ўзбек учун қўпол ва қўрсликдан бошқа нарса эмас.

Дарвоқе, шу нарса аниққи, ҳозирги иқтисодий ночорлик барча жабҳада сезилиб турибди. Буни ҳамма билади. Аммо бу тангликдан қутулиш учун газеталар беҳаё ўйинчига ўхшаб (узр, бошқача ўхшатиш тополмадим) ҳар кимнинг, тўғрироғи, пули кўпнинг доирасига ўйнайвермаслиги даркор. Зеро, матбуот ва оммавий ахборот воситалари жамият минбари ҳисобланади. Бу минбардан эса фақат фойдали ва тошбосар гаплар айтилади.

Алиқул СУЛТОН,
журналист.

Келгуси сонда:

- ҒАЛАТИ ЙИГИТ
- ТАРБИЯ ПОЙДЕВОРИ ОМОНАТ БЎЛМАСИН

Газета саҳифаланаётганда:

ИШЧИЛАР ТЕАТРИ

«Ўртаосиёэлектраппарат» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасидагилар театрни яхши кўришади. Бирлашма ходимлари буни амалда исботладилар. Дастлаб улар Ростаннинг «Сирано де Бержерак» пьесасини саҳналаштирдилар. Бош ролни бирлашма бош директори Абдуманноп Алимбоевнинг ўзи ижро этди. Энди республика театр арбоблари уюшмаси билан шартнома тузилди ва «Театр: Шарқ-Ғарб» халқаро Тошкент фестивалини ўтказиш учун фойда ҳисобидан 5 млн. сўм пул ажратилди.

Спектаклда юзга яқин одам артист сифатида иштирок этди. Вокал-чолғу дастаси спектаклга куй басталади, кўпчилик спектакль қаҳрамонлари учун кийимлар тикишда, реквизит ва декарация тайёрлашда ёрдам берди. Май ойида спектакль Алишер Навоий номидаги Давлат академик катта театрида биринчи марта намойиш этилди.

Дарвоқе, фестивалда иштирок этишга Осиё, Оврупо ва Америқодаги 20 дан ортиқ мамлакат вакиллари розилик берди.

Н. ШУЛЕПИНА,
Уза мухбири.

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН ИЖОРАТ МАРКАЗИ

МАНУАЛ ВА ЛАЗЕР ТЕРАПИЯСИ МАРКАЗИ

Сизни тиббиёт фанлари номзоди доктор Алексей НАЗАРОВнинг мануал терапия гуруҳига ташхис қўйишга, касалликнинг олдини олиш ва даволанишга ТАКЛИФ ЭТАДИ.

Остеохондроз, спондилез, сколиоз, артроз, артрит билан боғлиқ таянч-ҳаракат системасидаги жиддий хасталиклар, неврологик ва ички аъзолар вазифасидаги бузилишлар доктор НАЗАРОВнинг ўзига хос усуллари, шунингдек уқалаш, мануал, лазер ва фитотерапиялар йўли билан самарали даволанади.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент, Бобур кўчаси, 45. Тўқимачилар саройи. 9.00 дан 19.00 гача: Тел: (8—3712) 53-56-43.

Тошкент шаҳридаги 17-мактаб томонидан Умид Абдуҳамидович Муҳамеджонов номига берилган 731921 рақамли ўрта маълумот тўғрисидаги аттестат йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

ЕВРОУЗ EVROUZ

ЕВРОУЗ

Ўзбекистон-Германия "ЕВРОУЗ" қўшма корхонаси Россия, МДҲ ва Европа бозорлари учун қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиб олади. Озиқ-овқат маҳсулотлари, алкоголли ва алкоголсиз ичимликлар, халқ истеъмоли молларининг айри бошлаш турлари мавжуд.

Мулоқот учун телефонлар: (3712) 32-75-01, 33-36-03
Факс: (3712) 33-98-93
Манзил: 700029. Тошкент шаҳри, Ўзбекистон кўчаси 9-уй, 33-хона.

ТОШДАВТО ШИФОХОНАЛАРИНИНГ ТИББИЁТ БИЛИМ ЮРТИ

«ҲАМШИРАЛИК ИШИ» мутахассислиги бўйича 1993—94 ўқув йили учун ўқувчилар қабул қилади.

Кундузги бўлимда ўқиш муддати — 1 йилу 10 ой.

Кечки бўлимда ўқиш муддати — 2 йилу 3 ой.

Билим юртига 11-синф маълумотига эга бўлган йигит-қизлар қабул қилинади.

Кундузги бўлимга кирувчилар учун аризаларни қабул қилиш муддати 14 августгача.

Кириш имтиҳонлари кундузги бўлимда 1 августдан бошланади.

Кечки бўлим учун аризалар 15 сентябргача қабул қилинади. Кундузги ва кечки бўлимга кирувчилар:

БИОЛОГИЯДАН (оғзаки). ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТДАН — (ёзма диктант) кириш имтиҳонлари топширадилар.

Манзилгоҳимиз: Тошкент — 109, Шифокорлар шаҳарчаси, 6-ётоқхона.

Автобуслар: 10, 28, 34, 82, 116.

Трамвайлар: 16, 12.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:

хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма Г — 336. 62462 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 21.00 да.